

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ «Βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2018/2001 και (ΕΕ) 2019/944 και λοιπές διατάξεις»

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, διαρθρώνεται σε πέντε (5) Μέρη (Α΄-Ε΄), αποτελείται από ενενήντα (90) άρθρα και δύο (2) Τοπογραφικά Διαγράμματα, και ρυθμίζει ζητήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Υ.Π.ΕΝ.).

Α. Το Μέρος Α΄ (άρθρα 1-65), το οποίο αποτελείται από δέκα (10) Κεφάλαια (Α΄-Ι΄) και εξήντα πέντε (65) άρθρα, ρυθμίζει ζητήματα που αφορούν την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση των διατάξεων της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 «για την τροποποίηση των Οδηγιών (ΕΕ) 2018/2001 και (ΕΕ) 2019/944 όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης» στο εθνικό δίκαιο με έμφαση στην ενίσχυση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, τη διαχείριση του κινδύνου των προμηθευτών και την προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.). Επίσης, στο Μέρος Α΄ περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που αφορούν ευρύτερα την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, την αναθεώρηση του πλαισίου για τη διαχείριση της τοπικής συμφόρησης των δικτύων ενέργειας, την εισαγωγή νομοθετικού πλαισίου για την σύνδεση Κέ-

ντρων Δεδομένων στο δίκτυο, για το ειδικό χωροταξικό πλαίσιο των Α.Π.Ε., και, γενικότερα, ρυθμίσεις για τον ενεργειακό τομέα.

Η σταδιακή απελευθέρωση και δημιουργία ενιαίας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτέλεσε έναν από τους βασικούς πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ενέργειας. Με την Οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (L 27 της 30.1.1997, σελ. 20–29) τέθηκαν οι αρχικοί κανόνες για την παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, προκειμένου οι δραστηριότητες αυτές να καταστούν αποδοτικές για όλα τα κράτη μέλη με παράλληλη ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και με σεβασμό της προστασίας του περιβάλλοντος. Στη χώρα μας η Οδηγία μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις». Με τον νόμο αυτό έγιναν τα πρώτα βήματα άρσης του αποκλειστικού προνομίου της Δ.Ε.Η. στην παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας, ιδρύθηκε η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.) ως ανεξάρτητη αρχή για την εποπτεία της αγοράς ενέργειας, συστάθηκε ο Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε. (Δ.ΕΣ.Μ.Η.Ε.) και ορίσθηκε ότι από την 19η Φεβρουαρίου 2001 οι μεγάλοι καταναλωτές είχαν δικαίωμα επιλογής προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας. Με την Οδηγία 2003/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ» (L 176 της 15.7.2003, σελ. 37–56) και τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 714/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009, επιχειρήθηκε η δεύτερη φάση ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, το άνοιγμα της οποίας στον ανταγωνισμό είχε ξεκινήσει με την – καταργημένη – Οδηγία96/92/ΕΚ. Βασικός στόχος της ήταν η σταδιακή απελευθέρωση και η ολοκλήρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, και κυρίως η ελεύθερη επιλογή προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας από τους καταναλωτές, όπως και ο διαχωρισμός των δικτύων μεταφοράς και διανομής από τις δραστηριότητες παραγωγής και προμήθειας. Η Οδηγία 2003/54/ΕΚ μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 3426/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας». Ακολούθησαν η Οδηγία 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ» (L 211) και ο Κανονισμός (ΕΚ) 714/2009 του Ευρωπαϊκού Κοι-

νοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίοι εντάσσονται στην τρίτη ενεργειακή δέσμη και απέβλεψαν στον πλήρη ιδιοκτησιακό διαχωρισμό των δικτύων παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας από τα δίκτυα μεταφοράς ενέργειας, και στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, τις οποίες ανήγαγαν σε «εγγυητές» της εύρυθμης λειτουργίας των ενεργειακών αγορών. Η Οδηγία 2009/72/ΕΚ μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις», ο οποίος αποτέλεσε το βασικό νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας της σύγχρονης ενεργειακής αγοράς στην Ελλάδα, προέβλεψε τη δημιουργία του Α.Δ.Μ.Η.Ε. (μεταφορά) και του Δ.Ε.Δ.Δ.Η.Ε. (διανομή) ως ανεξάρτητων οντοτήτων από τη Δ.Ε.Η., και αναβάθμισε τον ρόλο της Ρ.Α.Ε. ως εθνικής ρυθμιστικής αρχής ενέργειας με την επαύξηση και ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της σχετικά με τη ρύθμιση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Στη συνέχεια, οι ν. 4425/2016 και 4512/2018 αποτέλεσαν δύο σημαντικά νομοθετήματα για την αναδιοργάνωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, εισάγοντας το ευρωπαϊκό μοντέλο αγοράς (Target Model) και ιδρύοντας το Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας για τη διαχείριση των ενεργειακών αγορών, με την ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη διατάξεων της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, και του Κανονισμού (ΕΚ) 2019/943, με τους οποίους τέθηκαν κοινοί κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, προβλέφθηκε η σταδιακή μετάβαση στην πράσινη ενέργεια, η ενίσχυση των Α.Π.Ε. και η εισαγωγή της έννοιας των «ενεργών καταναλωτών» (ενεργειακών κοινοτήτων). Στη συνέχεια, με τον ν. 5037/2023 προβλέφθηκε η πλήρης ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 και, επίσης, εισήχθησαν οι διατάξεις για την αυτοκατανάλωση και την αναμόρφωση της Ρ.Α.Ε. με τη μετονομασία της σε Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.) και τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της στους τομείς της διαχείρισης αστικών αποβλήτων και ύδατος. Η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1711, η οποία ενσωματώνεται στο εσωτερικό δίκαιο με το υπό ψήφιση νομοσχέδιο, αποτελεί τροποποίηση των Οδηγιών (ΕΕ) 2018/2001 και (ΕΕ) 2019/944, και έχει ως στόχο τη βελτίωση του σχεδιασμού της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τη σταθεροποίηση των τιμών, την ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών από ακραίες διακυμάνσεις τιμών, τη διευκόλυνση των μακροπρόθεσμων συμβάσεων, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτονομίας, την αποδοτική αξιοποίηση των δι-

κτύων ηλεκτρικής ενέργειας και την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, υπό το φως και της ενεργειακής κρίσης του 2022 (βλ. εκτενώς Θ. Πανάγο, Ενέργεια και Κοινωνία, 2023, και Α. Πλιάκο, Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ενέργειας, 2022).

Συγκεκριμένα, στο Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 1-2) ορίζονται ο σκοπός και το αντικείμενο του Μέρους Α΄. Σκοπός του είναι η βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η ενίσχυση της σταθερότητας και της προβλεψιμότητας των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, και η προστασία των καταναλωτών, η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και η διευκόλυνση της σύνδεσης σε αυτά νέων σταθμών παραγωγής και εγκαταστάσεων κατανάλωσης, στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης (άρθρο 1). Το αντικείμενο του νομοσχεδίου συνίσταται στην ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 όσον αφορά στη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν στην προμήθεια της ηλεκτρικής ενέργειας, στην πρόσβαση και λειτουργία των συστημάτων μεταφοράς και διανομής, τη θέσπιση κανόνων για την αποτροπή των διακρίσεων στη μεταχείριση των χρηστών του δικτύου από τους αρμόδιους διαχειριστές, στη ρύθμιση θεμάτων αδειοδότησης και λειτουργίας σταθμών παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, καθώς και στη ρύθμιση λοιπών θεμάτων του ενεργειακού τομέα (άρθρο2).

Στο Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 3-12) εισάγονται ρυθμίσεις για την αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας με την ενσωμάτωση διατάξεων της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024 «για την τροποποίηση των Οδηγιών (ΕΕ) 2018/2001 και (ΕΕ) 2019/944 όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης. Με τις διατάξεις του τροποποιούνται και συμπληρώνονται επιμέρους διατάξεις του ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις», δίδονται οι ορισμοί των όρων «Προμηθευτής τελευταίου καταφυγίου φυσικού αερίου», «Ενεργού πελάτη», «Σύμβαση ορισμένου χρόνου για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε σταθερή τιμή», «Προμηθευτής τελευταίου καταφυγίου ηλεκτρικής ενέργειας», «Συμφωνία ευέλικτης σύνδεσης», «Σύμβαση σύνδεσης ευέλικτης ισχύος», «Εγγυημένη ισχύς έγχυσης ή απορρόφησης», «Ευέλικτη ισχύς έγχυσης ή απορρόφησης», «Ποσοστό ενέργειας περιορισμού έγχυσης ή απορρόφησης» και «Μέγιστο ποσοστό ενέργειας περιορισμού έγχυσης ή απορρόφησης» (άρθρο 3), και καθορίζονται εκ νέου οι αρμοδιό-

τητες και οι υποχρεώσεις της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.), με την ανάθεση, την παρακολούθηση και την εποπτεία ως προς την άρση αδικαιολόγητων εμποδίων και περιορισμών στην ανάπτυξη της κατανάλωσης αυτοπαραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, της κοινής χρήσης ενέργειας, των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας και των ενεργειακών κοινοτήτων πολιτών (άρθρα 4 -5). Ακόμη, παρέχεται στους πελάτες δικαίωμα ελεύθερης επιλογής προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας, με τη σύναψη ταυτόχρονα περισσότερων της μιας συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, και απαγορεύεται η καταγγελία σύμβασης ή η αποσύνδεση πελάτη, λόγω εκκρεμών καταγγελιών ή εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών (άρθρο 6), εισάγονται ρυθμίσεις σχετικά με τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων ορισμένου χρόνου για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε σταθερή τιμή, διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και συμβάσεων δυναμικής τιμολόγησης ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 7), εισάγονται μέτρα για τη διαχείριση του κινδύνου από τους προμηθευτές, μέσω κατάλληλων στρατηγικών αντιστάθμισης και εύλογων μέτρων για τον περιορισμό του κινδύνου διακοπής της προσφοράς, υπό τον έλεγχο της Ρ.Α.Α.Ε.Υ. (άρθρο 8), προβλέπεται η παροχή υπηρεσίας τελευταίου καταφυγίου με την τροποποίηση του άρθρου 57 του ν. 4001/2011 σε εναρμόνιση με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 8 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1711 (άρθρο 9), εισάγονται διατάξεις σχετικά με την αποφυγή διακρίσεων και την προώθηση αποτελεσματικής πρόσβασης και διαφάνειας από τον Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (άρθρο 10), ρυθμίζεται το δικαίωμα των νοικοκυριών, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των δημοσίων φορέων να συμμετέχουν στην κοινή χρήση ενέργειας, ως ενεργοί πελάτες χωρίς διακρίσεις, εντός της ίδιας ζώνης προσφοράς του Διασυνδεδεμένου Συστήματος ή εντός του ηλεκτρικού συστήματος Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (άρθρο 11), και προστίθεται άρθρο 137Γ στον ν. 4001/2011 σχετικά με το δικαίωμα στην κοινή χρήση ενέργειας, ενώ, επίσης, παρέχεται εξουσιοδότηση για την έκδοση κανονιστικής πράξης για τον καθορισμό των ειδικότερων όρων άσκησης του εν λόγω δικαιώματος (άρθρο 12).

Περαιτέρω, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ΄ (άρθρα 13-18), εισάγεται πλαίσιο για τη σύναψη Συμβάσεων Σύνδεσης Ευέλικτης Ισχύος και τη διαχείριση της τοπικής συμφόρησης των δικτύων με την προσθήκη διατάξεων στον ν. 4951/2022 «Εκσυγχρονισμός της αδειοδοτικής διαδικασίας Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας – Β΄ φάση, Αδειοδότηση παραγωγής και αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, πλαίσιο ανάπτυξης Πιλοτικών Θαλάσσιων Πλωτών Φωτοβολταϊκών Σταθμών και ειδικότερες διατάξεις για την ενέργεια και την προστασία του περιβάλλοντος». Ειδικότερα, προστίθεται άρθρο 5Α

στον ν. 4951/2022 σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου για τη σύναψη συμβάσεων σύνδεσης ευέλικτης ισχύος κατόπιν αποφάσεως της Ρ.Α.Α.Ε.Υ. (άρθρο 13), παρέχεται στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. η δυνατότητα, με απόφασή της, να προβαίνει στον χαρακτηρισμό του ηλεκτρικού δικτύου ή τμημάτων αυτού ως περιοχής ή περιοχών με περιορισμένη δυναμικότητα δικτύου ή περιοχής ή περιοχών με μηδενική δυναμικότητα δικτύου για νέα εγγυημένη ισχύ («Απόφαση Χαρακτηρισμού Περιοχών»), τον καθορισμό του περιθωρίου ισχύος, για το οποίο οι αρμόδιοι διαχειριστές δύνανται να χορηγούν Προσφορές Σύνδεσης, και να προσδιορίζονται για την ίδια περιοχή περισσότερες ομάδες περιθωρίων ισχύος (άρθρο 14), εισάγεται δικαίωμα αποζημίωσης των ιδιοκτητών εγκαταστάσεων (χρηστών) για την περιορισθείσα εγχεόμενη ή απορροφώμενη ενέργεια σε όσες περιπτώσεις παραβιάζονται οι περιορισμοί Έγχυσης ή Απορρόφησης ή της Εγγυημένης Ισχύος Έγχυσης ή Απορρόφησης κάθε εγκατάστασης που επιβλήθηκαν από τον αρμόδιο διαχειριστή (άρθρο 15), προβλέπεται η επιβολή κυρώσεων στους ιδιοκτήτες εγκαταστάσεων που έχουν συνάψει Συμβάσεις Σύνδεσης Ευέλικτης Ισχύος, αν δεν τηρούν τους περιορισμούς έγχυσης ή απορρόφησης, και επιβάλλονται χρεώσεις μη συμμόρφωσης στους ιδιοκτήτες εγκαταστάσεων και για τις χρονικές περιόδους κατά τις οποίες η ισχύς έγχυσης ή απορρόφησης των εγκαταστάσεών τους υπερβαίνει το άθροισμα της Εγγυημένης Ισχύος Έγχυσης ή Απορρόφησης και της Ευέλικτης Ισχύος Έγχυσης ή Απορρόφησης (άρθρο 16). Με τις διατάξεις του άρθρου 17, τροποποιείται ο τίτλος του Κεφαλαίου Ι΄ - Μέρος Β΄ του ν. 4951/2022, προστίθεται άρθρο 51Α στον ανωτέρω νόμο, και τίθενται τελικές και μεταβατικές διατάξεις ως προς τις περιοχές που έχουν χαρακτηρισθεί ως κορεσμένα δίκτυα (άρθρα 17 και 18).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ΄ (άρθρα 19-28) ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη σύνδεση των Κέντρων Δεδομένων στο δίκτυο και τη χορήγηση οριστικής προσφοράς σύνδεσης και αδειοδότησης από τον αρμόδιο Διαχειριστή Δικτύου Διανομής, με την προσθήκη διατάξεων, ιδίως, στον ν. 4951/2022. Ειδικότερα, με την προσθήκη διάταξης στο άρθρο 108 του ν. 4001/2011 (άρθρο 19) προβλέπεται ότι τα Κέντρα Δεδομένων εντάσσονται στο δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Ε.Σ.Μ.Η.Ε.), τίθεται το πλαίσιο χορήγησης οριστικής προσφοράς σύνδεσης και αδειοδότησης Κέντρων Δεδομένων με την προσθήκη Κεφαλαίου ΘΑ΄ στο Μέρος Β΄ του ν. 4951/2022, καθορίζεται ο αρμόδιος Διαχειριστής, ανάλογα με τη μέγιστη ισχύ κατανάλωσης κάθε εγκατάστασης, και οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης Οριστικών Προσφορών Σύνδεσης για την υλοποίηση των Κέντρων Δεδομένων (άρθρα 20-21). Περαιτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 22-24 καθορίζεται το δια-

χειριστικό τέλος υπέρ του αρμόδιου Διαχειριστή για την υποβολή αίτησης χορήγησης Προσφοράς Σύνδεσης από τον ενδιαφερόμενο, ορίζονται οι όροι έκδοσης, ανανέωσης και κατάπτωσης της απαιτούμενης εγγυητικής επιστολής, υπέρ του Υπολογαριασμού Ενισχύσεων του Ειδικού Λογαριασμού Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. του άρθρου 143 ν. 4001/2011, οι όροι και οι προϋποθέσεις για τυχόν παράταση της διάρκειας ισχύος και της δέσμευσης ηλεκτρικού χώρου της Οριστικής Προσφοράς Ισχύος για την υλοποίηση Κέντρων Δεδομένων με την καταβολή του τέλους παράτασης δέσμευσης ηλεκτρικού χώρου από τους ενδιαφερόμενους στον Υπολογαριασμό Ενισχύσεων του Ειδικού Λογαριασμού Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. του άρθρου 143 ν. 4001/2011, καθώς και οι κυρώσεις σε περίπτωση παρέλευσης της διάρκειας της παράτασης χωρίς αξιοποίηση του ανώτατου χρονικού ορίου ή μη καταβολής του τέλους παράτασης εντός των προθεσμιών που έχουν τεθεί. Ακόμη, με τις διατάξεις των άρθρων 25 έως 28 του παρόντος προβλέπεται η σύσταση Μητρώου Κέντρων Δεδομένων σε μορφή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων το οποίο τηρείται από τη Ρ.Α.Α.Ε.Υ., τίθενται οι όροι υποδοχής νέων Κέντρων Δεδομένων σε υφιστάμενα Κέντρα Υπερυψηλής Τάσης (Κ.Υ.Τ.), οι διαδικασίες σύνδεσης των Κέντρων Δεδομένων σε υφιστάμενα Κ.Υ.Τ. και οι προϋποθέσεις για την σύνδεσή τους (άρθρο 26), και επιβάλλεται η υποχρέωση στα Κέντρα Δεδομένων να καλύπτουν ποσοστό τουλάχιστον 60% της συνολικής ετήσιας κατανάλωσής τους σε ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από σταθμούς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Α.Π.Ε.) (άρθρο 27). Περαιτέρω, παρέχονται οι απαιτούμενες εξουσιοδοτήσεις για την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων, μεταξύ των οποίων: α) η έγκριση του Κανονισμού σύνδεσης, εγκατάστασης και λειτουργίας σταθμών Α.Π.Ε. και Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.) ή/και σταθμών αποθήκευσης με τον οποίο θα εξειδικεύεται κάθε σχετικό ζήτημα που συνδέεται με τα ως άνω θέματα, β) ο καθορισμός των προδιαγραφών οδοποιίας για την εξυπηρέτηση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. εντός δασών και δασικών εκτάσεων λαμβανομένων υπόψη τόσο της ανάγκης ελαχιστοποίησης των επεμβάσεων όσο και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, γ) οι όροι της Πρότυπης Σύμβασης Ευέλικτης Σύνδεσης του άρθρου 5Α του ν. 4951/2022, δ) ο ελάχιστος αριθμός ελέγχων που διενεργούν ο Διαχειριστής Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εγγυήσεων Προέλευσης και ο Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας για τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, και ε) οι όροι και προϋποθέσεις καθορισμού των ειδικότερων διατάξεων του άρθρου 50Ζ του ν. 4951/2022 που αφορούν τα Κέντρα Δεδομένων.

Στο Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 29-42) εισάγονται διατάξεις που αφορούν τη ρύθμιση θεμάτων αδειοδότησης και λειτουργίας σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., καθώς και θεμάτων εγγυήσεων προέλευσης, με την τροποποίηση και τη συμπλήρωση διατάξεων των νόμων 3468/2006 «Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαραγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις» και 4951/2022. Συγκεκριμένα, τροποποιούνται οι διατάξεις του ν. 3468/2006 που αναφέρονται στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Ειδικότερα, καθορίζεται εκ νέου ο τρόπος αποζημίωσης των φωτοβολταϊκών συστημάτων για φωτοβολταϊκά έργα αυτοκατανάλωσης σε οικιακούς καταναλωτές που εγκαθίστανται στο Διασυνδεδεμένο Δίκτυο και Σύστημα, καθώς και στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά. Ως προς τα εν λόγω συστήματα, η αποζημίωση των φωτοβολταϊκών συστημάτων πραγματοποιείται κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, ή βάσει της Ειδικής Τιμής Αγοράς για κάθε τεχνολογία Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. (άρθρο 29). Με την υπό ψήφιση διάταξη του άρθρου 30 τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 15 παρ. 4 του ν. 3468/2006 περί εκδόσεως Εγγυήσεων Προέλευσης από σταθμούς παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμα καύσιμα μη βιολογικής προέλευσης και βιομεθανίου (άρθρο 30).

Περαιτέρω, τροποποιούνται οι διατάξεις του ν. 4951/2022 σχετικά με την αδειοδοτική διαδικασία των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. Ειδικότερα, δίδονται οι ορισμοί των όρων «Εγγυημένη Ισχύς Έγχυσης ή Απορρόφησης», «Ευέλικτη Ισχύς Έγχυσης ή Απορρόφησης», «Μέγιστο Ποσοστό Ενέργειας Περιορισμού έγχυσης ή απορρόφησης», «Ποσοστό ενέργειας περιορισμού έγχυσης ή απορρόφησης», «Ριζική Ανανέωση Σταθμών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α.», «Σύμβαση Σύνδεσης Εγγυημένης Ισχύος» και «Σύμβαση Σύνδεσης Ευέλικτης Ισχύος» (άρθρο 31). Ακολούθως, με τις διατάξεις του άρθρου 32 προστίθεται στα δικαιολογητικά τα οποία πρέπει να συνοδεύουν την αίτηση προς τον αρμόδιο Διαχειριστή για τη χορήγηση Οριστικής Προσφοράς Σύνδεσης σε σταθμούς Α.Π.Ε., Σ.Η.Θ.Υ.Α. και σε σταθμούς αποθήκευσης, αρχείο αποτύπωσης της θέσης εγκατάστασης σε ηλεκτρονική μορφή. Επίσης, προστίθεται νέα κατηγορία σταθμών και έργων στο πλαίσιο της εφαρμογής του Μηχανισμού Αναδιανομής των εσόδων σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. μεταξύ των παραγωγών (άρθρο 33), ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με την κατασκευή, την ανάπτυξη και τη λειτουργία ιδιωτικών δικτύων μέσης τάσης από παραγωγούς σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. (άρθρο 34), και ζητήματα που αφορούν το πλαίσιο εκπροσώπησης των ιδιωτικών δικτύων μέσης τάσης σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Α.Η.Ε. που συνδέονται ή πρόκει-

ται να συνδεθούν σε κοινό μετασχηματιστή υψηλής τάσης (άρθρο 35), και επεκτείνεται η δυνατότητα έκδοσης τμηματικής άδειας εγκατάστασης, η οποία ίσχυε για τους σταθμούς Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., στους Σταθμούς Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας (Σ.Α.Η.Ε.) για τμήμα του σταθμού που διαθέτει τεχνική και λειτουργική αυτοτέλεια και αντιστοιχεί τουλάχιστον στο τριάντα τοις εκατό (30%) της συνολικής ωφέλιμης χωρητικότητας του Σ.Α.Η.Ε., για τον οποίο έχει χορηγηθεί άδεια αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 36). Στη συνέχεια, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη δοκιμαστική λειτουργία σταθμών Α.Π.Ε. που πρόκειται να τεθούν σε λειτουργία σε υψηλή τάση μέσω Κοινών Αποκλειστικών Δικτύων (άρθρο 37), επεκτείνεται η δυνατότητα έκδοσης τμηματικής άδειας λειτουργίας στους Σταθμούς Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας (Σ.Α.Η.Ε.) για πλήρως αποπερατωμένο Τμήμα Σ.Α.Η.Ε. το οποίο διαθέτει τεχνική και λειτουργική αυτοτέλεια και αντιστοιχεί τουλάχιστον στο τριάντα τοις εκατό (30%) της συνολικής ωφέλιμης χωρητικότητας του σταθμού, κατά τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 38), προστίθεται η υποβολή αρχείου αποτύπωσης της θέσης εγκατάστασης του σταθμού σε ηλεκτρονική μορφή στα απαιτούμενα δικαιολογητικά τα οποία υποβάλλονται κατά την υποβολή αίτησης στον αρμόδιο Διαχειριστή για τη χορήγηση Οριστικής Προσφοράς Σύνδεσης σε σταθμούς Α.Π.Ε., Σ.Η.Θ.Υ.Α. και σταθμούς αποθήκευσης, οι οποίοι εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης Βεβαίωσης Ειδικών Έργων ή Άδειας Εγκατάστασης και Λειτουργίας (άρθρο 39), καθορίζεται εκ νέου το καθεστώς αποζημίωσης για σταθμούς Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. οι οποίοι προβαίνουν σε ριζική ανανέωση και διατηρούν σε ισχύ Σύμβαση Λειτουργικής Ενίσχυσης ή Σύμβαση Πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας ή Σύμβαση αγοραπωλησίας ηλεκτρικής ενέργειας. Οι κάτοχοι των σταθμών λαμβάνουν τη λειτουργική ενίσχυση για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο των συναφθεισών συμβάσεων, κατά τα ειδικώς οριζόμενα. Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα για τη συνένωση των Βεβαιώσεων Παραγωγού ή Βεβαιώσεων Ειδικών Έργων ή Αδειών Παραγωγής σε σταθμούς Α.Π.Ε. οι οποίοι πρόκειται να προβούν σε ριζική ανανέωση, υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις (άρθρο 40). Με τις ρυθμίσεις του άρθρου 41 προστίθεται αρχείο αποτύπωσης της θέσης εγκατάστασης του σταθμού σε ηλεκτρονική μορφή στα απαιτούμενα δικαιολογητικά που υποβάλλονται κατά την αίτηση στον αρμόδιο Διαχειριστή για τη χορήγηση Οριστικής Προσφοράς Σύνδεσης για αγρο-φωτοβολταϊκούς σταθμούς ισχύος μικρότερης των εκατό κιλοβάτ (100 KW). Τέλος, καταργείται ο επιμερισμός του κόστους σύνδεσης έργων επέκτασης ή ενίσχυσης του Ε.Δ.Δ.Η.Ε. και του Ε.Σ.Μ.Η.Ε κατά 50% μεταξύ του διαχειριστή και των παραγωγών. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι, από την έναρξη ισχύος του παρόντος, για τα

έργα που δεν έχουν συνάψει σύμβαση σύνδεσης στο Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Ε.Σ.Μ.Η.Ε.) ή στο Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (Ε.Δ.Δ.Η.Ε.) με τον αρμόδιο Διαχειριστή, καθώς και για τις τροποποιήσεις εν ισχύει Συμβάσεων Σύνδεσης για την εφαρμογή ριζικής ανανέωσης σταθμών Α.Π.Ε., Σ.Η.Θ.Υ.Α., σταθμών αποθήκευσης, και θερμικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, το κόστος κατασκευής των έργων σύνδεσης, όπως και το σύνολο του κόστους των έργων επέκτασης του Ε.Σ.Μ.Η.Ε. ή του Ε.Δ.Δ.Η.Ε., θα βαρύνει τους κατόχους των εν λόγω σταθμών κατά το μέρος που τους αναλογεί (άρθρο 42).

Στο Κεφάλαιο ΣΤ΄ (άρθρα 43-44) ρυθμίζονται ζητήματα του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. Συγκεκριμένα, ως πρόσθετη προϋπόθεση για την υποβολή αίτησης για τη χορήγηση άδειας αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας και καταχώρησής της στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας (Η.Μ.ΑΠ.Η.Ε.), ορίζεται η συμμόρφωση της θέσης εγκατάστασης του προτεινόμενου έργου αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, η οποία ελέγχεται κατά το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου, κατά τα οριζόμενα στην προτεινόμενη διάταξη (άρθρο 43). Επίσης, στο άρθρο 44 ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τις προϋποθέσεις χορήγησης Βεβαίωσης Παραγωγού Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., όσον αφορά τη συμμόρφωση της θέσης εγκατάστασης του προτεινόμενου έργου αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

Στο Κεφάλαιο Ζ΄ (άρθρα 45-51) ρυθμίζονται ζητήματα των Μονάδων Ελέγχου και Μέτρησης βιομεθανίου και υδρογόνου με την τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του ν. 5215/2025 «Πλαίσιο για την προώθηση της παραγωγής βιομεθανίου, κανόνες για την οργάνωση της αγοράς παραγωγής υδρογόνου και τα γεωγραφικά περιορισμένα δίκτυα υδρογόνου - Μερική ενσωμάτωση Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1788 και άλλες διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος». Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι το κόστος κατασκευής της Μονάδας Ελέγχου και Μέτρησης (Μ.Ε.Μ.) βιομεθανίου εντάσσεται στη ρυθμιζόμενη περιουσιακή βάση του αρμόδιου Διαχειριστή (άρθρο 45), προστίθεται μεταβατική διάταξη σύμφωνα με την οποία επιτρέπονται η αδειοδότηση, η σύναψη σύμβασης σύνδεσης και η σύναψη σύμβασης λειτουργικής ενίσχυσης με τον Δ.Α.Π.Ε.Ε.Π. Α.Ε. για σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από βιοαέριο μέχρι μέγιστης ισχύος παραγωγής ίσης με ένα μεγαβάτ (1KW) έως την έκδοση των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων, κατά τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 46), τροποποιείται ο ορισμός του ό-

ρου «Σύμβαση κατασκευής και λειτουργίας της Μονάδας Ελέγχου και Μέτρησης», ώστε να αφορά το σύνολο των μονάδων υδρογόνου (άρθρο 47), και ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με την υποχρέωση σύναψης σύμβασης κατασκευής και λειτουργίας Μ.Ε.Μ. Υδρογόνου (άρθρο 48), και τις υποχρεώσεις Μη Συνδεδεμένων Μονάδων Υδρογόνου (άρθρο 49), καθώς και ειδικά θέματα σύνδεσης και λειτουργίας μονάδων παραγωγής υδρογόνου (άρθρα 50 και 51).

Στο Κεφάλαιο Η΄ (άρθρα 52-54) εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την εταιρεία «Διαχειριστής Συστήματος Φυσικού Αερίου Α.Ε.» (Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε.) και την Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων (Ε.Δ.Ε.Υ.Ε.Π. Α.Ε.) (τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 4001/2011). Συγκεκριμένα, με απόφαση των αρμόδιων υπουργών, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της Ρ.Α.ΑΕ.Υ., δύναται να αποφασισθεί η μεταβίβαση της πλήρους κυριότητας του ποσοστού του 34% των μετοχών της Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε., ιδιοκτησίας του Ελληνικού Δημοσίου, ως εισφορά σε είδος στο μετοχικό κεφάλαιο άλλης αποκτώσας εταιρείας, η οποία ανήκει κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%), άμεσα ή έμμεσα, στο Ελληνικό Δημόσιο, με αντάλλαγμα την έκδοση μετοχών της αποκτώσας εταιρείας προς το Ελληνικό Δημόσιο, κατά τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 52). Περαιτέρω, τροποποιείται η διαδικασία έγκρισης του Κανονισμού Εσωτερικής Λειτουργίας και Διαχείρισης της Ε.Δ.Ε.Υ.Ε.Π. Α.Ε., θεσπίζεται αντίστοιχη διαδικασία για τον Κανονισμό Προμηθειών (άρθρο 53), και ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τη στελέχωση και το προσωπικό της (άρθρο 54).

Στο Κεφάλαιο Θ΄ (άρθρα 55-62) ρυθμίζονται λοιπά θέματα του ενεργειακού τομέα. Ειδικότερα, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία και την εκκαθάριση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της νήσου Κρήτης κατά το διάστημα μεταξύ της έναρξης λειτουργίας της Α΄ και της Β΄ φάσης της διασύνδεσής της με το Ηπειρωτικό Σύστημα. Σημειώνεται ότι ως ημερομηνία έναρξης έγχυσης ενεργού ισχύος στο πλαίσιο της δοκιμαστικής λειτουργίας της διασύνδεσης Κρήτης – Αττικής ορίζεται η 24η.5.2025 (άρθρο 55). Επίσης, ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τον υπολογισμό της λειτουργικής ενίσχυσης σε Σταθμούς Αποθήκευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας (Σ.Α.Η.Ε.), πριν και μετά τη λήψη της άδειας λειτουργίας τους (άρθρο 56). Περαιτέρω, αναπροσαρμόζονται, μειούμενες, από την 1η.1.2027, οι μοναδιαίες χρεώσεις του ανταλλάγματος για την παροχή Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας (Υ.Κ.Ω.) που επιβάλλονται στους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας οικιακής χρήσης (άρθρο 57), αναβιώνουν οι άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., οι οποίες ανήκουν σε Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού και νομικά πρόσωπα αυτών και έχουν παύσει ή ανακληθεί λόγω μη

τήρησης των προβλεπόμενων προθεσμιών, και παρατείνεται η διάρκεια ισχύος τους, κατά τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 58). Επίσης, προβλέπεται ότι άδειες λειτουργίας αιολικών σταθμών που εμπίπτουν στις αναφερόμενες διατάξεις του άρθρου πρώτου του ν. 4254/2014 και έχουν λήξει πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, αναβιώνουν αυτοδίκαια από τη λήξη τους, ισχύουν έως την 31η.12.2026 και ανανεώνονται σύμφωνα με την οριζόμενη διαδικασία (άρθρο 59). Περαιτέρω, η εξαίρεση από την υποχρέωση εκπόνησης Δημοτικών Σχεδίων Μείωσης Εκπομπών (ΔηΣΜΕ) επεκτείνεται και στα έργα που είχαν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, απεντάχθηκαν πριν από την ολοκλήρωση του φυσικού ή/και του οικονομικού αντικειμένου τους, και εντάσσονται σε νέο χρηματοδοτικό εργαλείο, ιδίως στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, για την ολοκλήρωσή τους (άρθρο 60). Παρατείνεται η προθεσμία υποβολής ετήσιας δήλωσης για τα έτη 2024 και 2025 των κατ' επάγγελμα αγροτών παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας έως την 31η.5.2026 και την 31η.12.2026, αντίστοιχα (άρθρο 61), και εισάγονται ρυθμίσεις για την προώθηση της πραγματοποίησης σταθμών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας. Μεταξύ άλλων, παρέχεται η δυνατότητα σε νομικά και φυσικά πρόσωπα τα οποία κατείχαν άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για εγκαταστάσεις με καύσιμο φυσικό αέριο ή πετρελαϊκά προϊόντα πριν από την 28η.3.2023, να λάβουν, μετά από σχετικό αίτημα προς τη Ρ.Α.Α.Ε.Υ., κατά προτεραιότητα, άδειες αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, κατά τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 62).

Τέλος, το Κεφάλαιο Ι΄ (άρθρα 63-65) περιλαμβάνει εξουσιοδοτική διάταξη σχετικά με την εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 42 για την κατάργηση του επιμερισμού του κόστους σύνδεσης έργων επέκτασης ή ενίσχυσης του Ε.Δ.Δ.Η.Ε. και του Ε.Σ.Μ.Η.Ε μεταξύ του διαχειριστή και των παραγωγών (άρθρο 63), και τελικές και μεταβατικές διατάξεις για την εφαρμογή των ρυθμίσεων περί Κέντρων Δεδομένων (άρθρα 64-65) του Μέρους Α΄.

Β. Με τις διατάξεις του Μέρους Β΄ (άρθρα 66-76), το οποίο αποτελείται από τρία (3) Κεφάλαια (Α΄-Γ΄) και ένδεκα (11) άρθρα, συνιστάται Ταμείο Απανθρακοποίησης Νησιών και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα.

Συγκεκριμένα, στο Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 66-68) ορίζονται ο σκοπός και το αντικείμενο του Μέρους Β΄, καθώς και η έννοια χρησιμοποιούμενων στις διατάξεις του όρων για την εφαρμογή του. Σκοπός του είναι η απανθρακοποίηση του εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών της ελληνικής επικράτειας, η ενίσχυση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σε αποθήκευση ενέργειας, σε ηλεκτρικές διασυνδέσεις και στον εκσυγχρονισμό των νησιωτικών δικτύων, και η διάθεση των εσόδων από τη δημοπράτηση των δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που αναλογούν

στην Ελληνική Δημοκρατία, σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 10α της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003 σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (άρθρο 66). Αντικείμενο του Μέρους Β΄ αποτελεί η θέσπιση του εθνικού πλαισίου εφαρμογής της από την 21η.11.2024 τριμερούς Σύμβασης Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, και, ειδικότερα, η σύσταση του Ταμείου Απανθρακοποίησης Νησιών και ο καθορισμός των επιλέξιμων κατηγοριών έργων (άρθρο 67).

Στο Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 69-74) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη σύσταση του Ταμείου (άρθρο 69), τους πόρους του και τους σκοπούς για τους οποίους χρησιμοποιούνται αυτοί (άρθρο 70), τον ορισμό Συντονιστικής Επιτροπής και Διαχειριστικής Επιτροπής του Ταμείου, όπως και τις αρμοδιότητές τους (άρθρα 72 και 73), τη στελέχωση της Διαχειριστικής Επιτροπής (άρθρο 74), καθώς και τη σύσταση Αυτοτελούς Τμήματος Διαχείρισης Ειδικών Ευρωπαϊκών Ταμείων για την αντιμετώπιση της Κλιματικής Κρίσης, το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών, και τις αρμοδιότητές του (άρθρο 74). Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι σκοπός της σύστασης του Ταμείου είναι η συγχρηματοδότηση έως εξήντα τοις εκατό (60%) της συνολικής επενδυτικής δαπάνης κάθε Τμήματος Έργου για δράσεις που αποσκοπούν στην απεξάρτηση του εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών της ελληνικής επικράτειας από ανθρακούχες εκπομπές, σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙ της Σύμβασης Συνεργασίας, και αναφέρονται τα σημαντικότερα από τα εν λόγω έργα (άρθρο 69).

Τέλος, στο Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 75-76) περιλαμβάνονται εξουσιοδοτικές διατάξεις για την εφαρμογή του Μέρους Β΄ (άρθρο 75), καθώς και ρήτρα αυτοδίκαιης κατάργησης των διατάξεων του Μέρους Β΄ για το Ταμείο Απανθρακοποίησης Νησιών με την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας από την ως άνω αναφερθείσα Σύμβαση Συνεργασίας, και, πάντως, όχι πέραν της 31ης.12.2032 (άρθρο 76).

Γ. Περαιτέρω, το Μέρος Γ΄ (άρθρα 77-88), το οποίο αποτελείται από τρία (3) Κεφάλαια (Α΄-Γ΄) και δώδεκα (12) άρθρα περιλαμβάνει λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας του Υ.Π.ΕΝ.

Συγκεκριμένα, στο Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 77-81) εισάγονται ρυθμίσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του Υ.Π.ΕΝ. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, προβλέπεται, για λόγους δημόσιας ασφάλειας και προστασίας της ζωής και της υγείας των κατοίκων, η μετεγκατάσταση του οικισμού Μεταμόρφωση του Δήμου Παλαμά, προκει-

μένου να αποφευχθούν περαιτέρω δυσμενείς συνέπειες στην περιοχή από πιθανό μελλοντικά πλημμυρικά φαινόμενα. Μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τον καθορισμό των χρήσεων και των περιορισμών δόμησης της έκτασης στην οποία χωροθετείται ο νέος οικισμός, την εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών, την κατασκευή έργων υποδομής, κοινόχρηστων χώρων, κοινωφελών υποδομών και των νέων κατοικιών, και καθορίζεται ο τρόπος χρηματοδότησής τους και η διαδικασία σύνταξης του Ρυμοτομικού Σχεδίου Εφαρμογής για τη νέα θέση του οικισμού. Επίσης, προβλέπεται ότι η χορήγηση στεγαστικής συνδρομής για την αποκατάσταση των πληγέντων κτηρίων από τις πλημμύρες του Σεπτεμβρίου 2023 εξαντλείται στο δικαίωμα μετεγκατάστασης του οικισμού και αντικαθίσταται από αυτό, ενώ ποσά πρώτης αρωγής έναντι στεγαστικής συνδρομής και επιδότησης μικρών επισκευαστικών εργασιών ή αντικατάστασης οικοσκευής τα οποία έχουν ήδη καταβληθεί για κτήρια της αρχικής θέσης του οικισμού, δεν αναζητούνται ως αχρεωστήτως καταβληθέντα (άρθρο 77), και παρέχεται εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση σχετικών με τη μετεγκατάσταση ζητημάτων με την έκδοση υπουργικών αποφάσεων (άρθρο 87). Στη συνέχεια, καθορίζεται ο χώρος, εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμού, για την ανέγερση εγκαταστάσεων κτηριακής μονάδας πρόνοιας - φροντίδας ηλικιωμένων στη θέση «Νταμάρι» της δημοτικής ενότητας Δηλεσίου του Δήμου Τανάγρας της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, στο πλαίσιο των κοινωφελών δράσεων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, και ορίζονται οι χρήσεις γης, καθώς και οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης του ως άνω χώρου (άρθρο 78). Ακολούθως, με το άρθρο 79 διορθώνονται παροράματα και τροποποιούνται και συμπληρώνονται ρυθμίσεις του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας «Νικόλαος Ταγαράς» και των Παραρτημάτων του (ν. 5306/2026). Μεταξύ άλλων, εισάγονται διατάξεις σχετικά με την διαδικασία έγκρισης, αναθεώρησης και τροποποίησης σχεδίου πόλης (παρ. 2), προβλέπεται ότι η αναγνώριση δημοτικών και κοινοτικών οδών ως κυριότερων ή μοναδικών για την εκτός σχεδίου δόμηση, θα γίνεται πλέον με προεδρικό διάταγμα κατόπιν πρότασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μετά από γνώμη του Συμβουλίου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (περ.10), εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης των Κέντρων Δεδομένων και τεχνολογικής υποστήριξης επιχειρήσεων και λοιπών συνοδευτικών δραστηριοτήτων (Data Centres), των Κέντρων Περίθαλψης Ειδών Άγριας Πανίδας (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.), της στάθμευσης (κτήρια - γήπεδα) αυτοκινήτων μέχρι 3,50 τόνους κοινής χρήσης, μοτοσ[υ]κλετών και μοτοποδηλάτων, καθώς και οχημάτων ανεξαρτήτως βάρους των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού, και των οργανωμένων

τουριστικών κατασκηνώσεων, και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τα Τοπικά και τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια τα οποία, μεταξύ άλλων, δύναται να προβλέπουν χρήσεις οι οποίες δεν είχαν περιληφθεί στην Εθνική Ονοματολογία Χρήσεων Γης, κατόπιν γνώμης του Κεντρικού Συμβουλίου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (περ. 15). Επίσης, καταργείται η απαρίθμηση των συγκεκριμένων ειδικών κατηγοριών χρήσεων γης που δύναται να καθορίζονται στις Περιοχές Ελέγχου Χρήσεων Γης του άρθρου 21 του Κώδικα, ανάλογα με την ειδική χωρική λειτουργία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής (περ. 18), προστίθενται ρυθμίσεις που αφορούν εργασίες που υλοποιούνται μετά την 11η.4.2025 σε κτήρια ιδιοκτησίας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.) τα οποία έχουν ενταχθεί στο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας του άρθρου 125 του ν. 4799/2021 ή χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, οι οποίες εκτελούνται μετά από έκδοση έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας (περ. 9), και διευρύνεται το πλαίσιο των εξαιρέσεων, όσον αφορά το καθεστώς νομιμοποίησης, της Κατηγορίας 5 των αυθαιρέτων, με την προσθήκη δύο νέων κατηγοριών, ήτοι ακινήτων που είχαν υπαχθεί στους παλαιότερους νόμους (ν. 4014/2011 και ν. 4178/2013) και, πλέον, μεταφέρονται στις διατάξεις του ν. 4495/2017 ή στον νέο Κώδικα, και δημοσίων και κοινωφελών υποδομών, όπως κτηρίων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών που ανήκουν στους δήμους και στην εταιρεία «Κτηριακές Υποδομές Α.Ε.», καθώς και αθλητικών εγκαταστάσεων ή προνοιακών δομών των δήμων (περ. 28). Με τις διατάξεις του άρθρου 80, διά του οποίου τροποποιείται η παρ. 5 και προστίθεται παρ. 6 στο άρθρο 220 του Κώδικα Χωροταξίας- Πολεοδομίας «Νικόλαος Ταγαράς», σχετικά με τη λειτουργική ενοποίηση όμορων ή εφαπτόμενων διηρημένων ιδιοκτησιών, προβλέπεται ότι σε περίπτωση κατά την οποία η λειτουργική ενοποίηση αφορά μεμονωμένες όμορες ή εφαπτόμενες διηρημένες ιδιοκτησίες οι οποίες ευρίσκονται στο ίδιο ή σε όμορο κτίριο ή γεωτεμάχιο, αρκεί η συναίνεση των ιδιοκτητών των προς ενοποίηση διηρημένων ιδιοκτησιών με αυξημένη πλειοψηφία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) ανά έκαστη διηρημένη ιδιοκτησία, ανεξάρτητα από τα οριζόμενα στις οικείες πράξεις σύστασης οροφοκτησίας και στον κανονισμό σχέσεων των συνιδιοκτητών, εφόσον διασφαλίζεται η στατική επάρκεια των κτισμάτων μετά τις προβλεπόμενες διαρρυθμίσεις. Τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 81, διά του οποίου τροποποιείται η παρ. 4 του άρθρου 411 του Κώδικα Χωροταξίας- Πολεοδομίας «Νικόλαος Ταγαράς» περί αυθαίρετων κατασκευών σε παραμεθόριες περιοχές των περιφερειακών ενοτήτων Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, παρατείνεται η χρήση των καλυβών στις προστατευό-

μενες ζώνες του Δέλτα Έβρου μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2027.

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 82-86) περιλαμβάνει λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ειδικότερα, ανατίθεται στη χωρική αρμοδιότητα του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.Φ.Υ.ΠΕ.Κ.Α.) η θαλάσσια περιοχή του Θερμαϊκού Κόλπου, όπως αυτή ορίζεται στην προτεινόμενη διάταξη, και καθορίζονται οι αρμοδιότητες που ασκεί ο Οργανισμός στην περιοχή αυτή (άρθρο 82). Περαιτέρω, εισάγονται ειδικές πολεοδομικές ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό, την αναβάθμιση και την επέκταση των εγκαταστάσεων του Σταδίου «Γ. Καραϊσκάκης». Μεταξύ άλλων, καθορίζονται νέοι όροι και περιορισμοί δόμησης όσον αφορά το ανώτατο επιτρεπόμενο ύψος των κτηρίων και των κερκίδων, καθώς και τον ανώτατο συντελεστή δόμησης και το ανώτατο ποσοστό κάλυψης, προβλέπεται ότι τουλάχιστον το 65% του ανώτατου συντελεστή δόμησης θα καταλαμβάνουν αμιγώς αθλητικές χρήσεις, ενώ το υπόλοιπο 35% θα κατανεμηθεί σε συνοδές εγκαταστάσεις και σε εμπορικές χρήσεις, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα, και προβλέπεται ότι η ελάχιστη συνολική χωρητικότητα θέσεων στάθμευσης του Σταδίου θα ανέρχεται σε χίλιες οκτακόσιες (1.800). Τέλος, ρυθμίζεται η διαδικασία πραγματοποίησης του έργου με την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης, και η διαδικασία έκδοσης των σχετικών αδειών (άρθρο 83). Στη συνέχεια, στο άρθρο 84 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την παραχώρηση κατά χρήση του Σταδίου στο αθλητικό σωματείο με την επωνυμία «Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιώς» επί σαράντα εννέα (49) έτη από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης. Επίσης, καθορίζεται λεπτομερώς ο χώρος του Σταδίου που παραχωρείται, καθώς και οι υποχρεώσεις του σωματείου και το περιεχόμενο της σύμβασης παραχώρησης που καταρτίζεται μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.) του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής (Ε.Ο.Ε.) και του σωματείου με την επωνυμία «Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιώς». Μεταξύ άλλων, στη σύμβαση προβλέπεται η καταβολή ανταλλάγματος στην Ε.Ο.Ε. κατόπιν συμφωνίας με το σωματείο, και καταργείται η υποχρέωση του σωματείου για την καταβολή στη Γ.Γ.Α., ποσοστού 15% επί των εσόδων από τα εισιτήρια και την εκμετάλλευση των διαφημιστικών χώρων του Σταδίου (άρθρο 88 περ. β) του νομοσχεδίου). Ορίζεται ότι οι δαπάνες των εργασιών εκσυγχρονισμού, αναβάθμισης και επέκτασης του Σταδίου, και οι δαπάνες λειτουργίας και συντήρησής του, βαρύνουν εξ ολοκλήρου το σωματείο. Τέλος, ορίζεται ότι με την εν λόγω σύμβαση λύεται αζημίως για τα συμβαλλόμενα μέρη, η από 21.4.2003 σύμβαση παραχώρησης χρήσης, διοίκησης και διαχείρισης του Σταδίου «Γ. Καραϊσκάκης) μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Αθλητι-

σμού και του σωματείου με την επωνυμία «Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιώς». Ακολούθως, θεσπίζεται ειδική διαδικασία για την επιτάχυνση, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων και κατ' απόλυτη προτεραιότητα, της εξέτασης αιτημάτων εξαίρεσης που υποβάλλονται από τον φορέα υλοποίησης έργων ή εργασιών για την κατασκευή, τον εκσυγχρονισμό, την αναβάθμιση και τη λειτουργία των εγκαταστάσεων της εταιρείας «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» στο Λαύριο Αττικής και στην Πύλη Δερβενοχωρίων Βοιωτίας, όσον αφορά στις προβλεπόμενες προθεσμίες για την έκδοση των αποφάσεων εξαίρεσης και των σχετικών αδειών κ.λπ., κατά τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 85). Τέλος, παρατείνεται η προθεσμία περί σύστασης, διάρθρωσης, καθορισμού αρμοδιοτήτων και στελέχωσης της Αυτοτελούς Διεύθυνσης Διαχείρισης Τομεακού Προγράμματος Ανάπτυξης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μέχρι την 30ή.4.2027 (άρθρο 86).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρο 87) περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή του άρθρου 77 όσον αφορά τη μετεγκατάσταση του οικισμού Μεταμόρφωση του Δήμου Παλαμά, ενώ το άρθρο 88 περιλαμβάνει καταργούμενες διά του παρόντος διατάξεις, ιδίως, όσον αφορά ζητήματα σχετικά με την παραχώρηση του Σταδίου Γ. Καραϊσκάκης.

Δ. Στο Μέρος Δ΄ (άρθρο 89) περιλαμβάνονται ρυθμίσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών που αφορούν τη μεταβίβαση, άνευ ανταλλάγματος, στην «Εταιρεία Παγίων Ε.ΥΔ.Α.Π.», η οποία είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και ως σκοπό έχει τη διαχείριση, τη συντήρηση και τη λειτουργία των ακινήτων που θα μεταβιβασθούν σε αυτή, του φράγματος και του ταμιευτήρα του ποταμού Ευήνου. Με τις διατάξεις του παρέχεται η δυνατότητα να μεταβιβάζονται στην εταιρεία, άνευ ανταλλάγματος, φράγματα και συνοδές εγκαταστάσεις τους, που έχουν κατασκευασθεί από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, με αποφάσεις των αρμόδιων Υπουργών.

Ε. Τέλος, στο Μέρος Ε΄ (άρθρο 90) ορίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου.

II. Γενική Παρατήρηση

Δεδομένου ότι το παρόν νομοσχέδιο περιλαμβάνει δύο (2) Τοπογραφικά Διαγράμματα στα οποία παραπέμπουν το άρθρο 77 παρ. 2 σχετικά με τη νέα θέση του οικισμού Μεταμόρφωση του Δήμου Παλαμά, ως Παράρτημα Α΄, και το άρθρο 78 παρ. 1 σχετικά με τον καθορισμό χώρου για την ανέγερση εγκαταστάσεων κτηριακής μονάδας πρόνοιας - φροντίδας ηλικιωμένων στη

θέση «Νταμάρι» της δημοτικής ενότητας Δηλεσίου του Δήμου Τανάγρας της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, ως παράρτημα Β΄, για λόγους σαφήνειας, θα ήταν νομοτεχνικά σκόπιμο, στα δύο τοπογραφικά διαγράμματα που ακολουθούν το ακροτελεύτιο άρθρο του νομοσχεδίου να αναγραφεί ο τίτλος τους ως Παράρτημα Α΄ και Παράρτημα Β΄, με τον αντίστοιχο προσδιορισμό του αντικειμένου τους.

ΙΙΙ. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 6 παρ. 2

Ως προς τη ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 6 του νομοσχεδίου, σύμφωνα με την οποία ειδικά για τους πελάτες ηλεκτρικής ενέργειας ο προμηθευτής δεν δύναται να καταγγέλλει τη σύμβαση προμήθειας και να προβαίνει σε αποσύνδεση του πελάτη εξαιτίας ή εξ αφορμής συγκεκριμένων λόγων, οι οποίοι απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο, σημειώνονται τα εξής: Η ηλεκτρική ενέργεια δεν αποτελεί απλώς εμπορικό αγαθό, αλλά βασική υπηρεσία ζωτικής σημασίας, άρρηκτα συνδεδεμένη με την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της υγείας, της ασφάλειας και της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Η ιδιαιτερότητα αυτή επιβάλλει την υπαγωγή της καταγγελίας της σύμβασης προμήθειας και, ιδίως, της διακοπής της ηλεκτροδότησης, σε αυξημένες εγγυήσεις διαφάνειας, αναλογικότητας και προηγούμενης ενημέρωσης του καταναλωτή. Η διακοπή της ηλεκτροδότησης, ως μέτρο εξαιρετικά επαχθές για τον καταναλωτή, δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως αυτόματη και αναπόφευκτη συνέπεια της καταγγελίας της σύμβασης προμήθειας, ιδίως όταν δεν υφίσταται συμβατική παράβαση ή υπαιτιότητα του πελάτη. Η αρχή της αναλογικότητας, σε συνδυασμό με την αρχή της καλής πίστης και τον κοινωνικό σκοπό της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, επιβάλλει την προηγούμενη εξέταση ηπιότερων μέτρων, όπως η συνέχιση της εκπροσώπησης της παροχής από άλλον προμηθευτή, η μετάπτωση στο καθεστώς Καθολικής Υπηρεσίας, η δυνατότητα διακανονισμού ή άλλη πρόσφορη λύση, δεδομένου ότι αποτελεί ακραίο μέτρο το οποίο πρέπει να ασκείται σύμφωνα με την καλή πίστη και τον κοινωνικό σκοπό του δικαιώματος που διασφαλίζει τη συνέχεια της ηλεκτροδότησης (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1972/2012, η οποία εκδόθηκε με αφορμή νομοθετική ρύθμιση που επέτρεπε τη διακοπή ηλεκτροδότησης ως μέσου εξαναγκασμού για την είσπραξη του ΕΕΤΗΔΕ. Στη συγκεκριμένη απόφαση διατυπώθηκε ισχυρή μειοψηφία, σύμφωνα με την οποία η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί κοινωνικό αγαθό ζωτικής σημασίας, ουσιώδες για την αξιοπρεπή, υπό τα σύγχρονα δεδομένα, διαβίωση του ανθρώπου «(…) παροχή (...) ηλεκτρικής ενεργείας, ήτοι αγαθού, η παροχή του οποίου αποτελεί υπηρεσία γενικού ενδιαφέροντος, βάσει δε των σχετικών ρυθμίσεων του κοι-

νοτικού δικαίου (οδηγία 2009/72/ΕΚ), σε καθεστώς απελευθερωμένης αγοράς ενέργειας, το κράτος οφείλει εν πάση περιπτώσει να διασφαλίζει στους πολίτες την δυνατότητα προσβάσεως στην σχετική καθολική υπηρεσία. (...) πρόκειται περί μέτρου το οποίο άγει σε αναίρεση της καθολικότητας της παροχής των υπηρεσιών κοινωφελούς δικτύου εξυπηρετήσεως για λόγο, ο οποίος δεν είναι συναφής με την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας (...)». Βλ., επίσης, ΑΠ 133/2023 σύμφωνα με την οποία «(...) [η] ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί κοινωνικό αγαθό ζωτικής σημασίας ουσιώδες για την αξιοπρεπή διαβίωση του ανθρώπου υπό τα σύγχρονα δεδομένα. Κατά συνέπεια η απόλαυση του αγαθού της ηλεκτρικής ενέργειας καταλαμβάνεται από το προστατευτικό βελησνεκές του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο εγγυάται την αξία της προστασίας του ανθρώπου (...)». Βλ., ακόμη, άρθρο 10 παρ. 11 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944, σύμφωνα με το οποίο οι προμηθευτές οφείλουν να παρέχουν στους οικιακούς πελάτες επαρκή ενημέρωση, αρκετό χρόνο πριν από οποιαδήποτε προγραμματισμένη διακοπή, σχετικά με εναλλακτικά μέτρα αποφυγής της, όπως, ενδεικτικά, πηγές στήριξης για την αποφυγή της διακοπής, συστήματα προπληρωμής, ενεργειακούς ελέγχους, υπηρεσίες ενεργειακών συμβουλών και συμβουλευτικής για τη διαχείριση οφειλών, εναλλακτικά προγράμματα πληρωμών (διακανονισμούς), συμβουλές διαχείρισης χρέους ή αναστολές διακοπής (moratoria), χωρίς η παροχή αυτής της ενημέρωσης και των σχετικών επιλογών να συνεπάγεται επιπλέον οικονομική επιβάρυνση για τον πελάτη που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο διακοπής).

Επομένως, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να ορισθεί ότι η καταγγελία της σύμβασης προμήθειας και, ιδίως, η διακοπή της ηλεκτροδότησης πρέπει να οφείλεται σε αποδεδειγμένη υπαιτιότητα του αντισυμβαλλόμενου καταναλωτή και, σε κάθε περίπτωση, ότι προηγουμένως έχουν ληφθεί από τον προμηθευτή όλα τα προαναφερθέντα εναλλακτικά μέτρα αποφυγής της, πριν από οποιαδήποτε διακοπή της ηλεκτροδότησης.

2. Επί του άρθρου 22 παρ. 8

Ως προς τη διάταξη του άρθρου 22 του νομοσχεδίου με το οποίο προστίθεται άρθρο 50Β στον ν. 4951/2022, και ειδικότερα ως προς την παράγραφο 8 σύμφωνα με την οποία στα αιτήματα για τη χορήγηση προσφοράς σύνδεσης για την υλοποίηση Κέντρων Δεδομένων με μέγιστη ισχύ κατανάλωσης άνω των 200 MW, χορηγείται κατά απόλυτη προτεραιότητα αξιολόγηση έναντι όλων των λοιπών αιτημάτων για χορήγηση προσφοράς σύνδεσης για κέντρα δεδομένων, υπό τις οριζόμενες προϋποθέσεις, σημειώνονται τα εξής:

Η προβλεπόμενη ανωτέρω απόλυτη προτεραιότητα των Κέντρων Δεδομένων μέγιστης ισχύος κατανάλωσης άνω των 200 MW κατά την αξιολόγηση αιτημάτων χορήγησης Προσφοράς Σύνδεσης από τον Διαχειριστή ενδέχεται να εγείρει ερωτήματα εναρμόνισης με το άρθρο 6 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/944. Ειδικότερα, η επιλογή συγκεκριμένης κατηγορίας επενδύσεων βάσει αποκλειστικά ή κυρίως του μεγέθους της εγκατάστασης και της κάλυψης συγκεκριμένου ποσοστού της κατανάλωσης από κατανεμόμενη παραγωγή ή αποθήκευση και, ιδίως, η χορήγηση απόλυτης προτεραιότητας, αν συνεπάγεται την παράκαμψη λοιπών αιτημάτων σύνδεσης, συμπεριλαμβανομένων αιτημάτων που έχουν ήδη υποβληθεί σε προγενέστερο χρονικό διάστημα και αφορούν ώριμες επενδύσεις, χωρίς να συνεκτιμώνται η παλαιότητα, η επενδυτική ωριμότητα, η τεχνική ετοιμότητα και οι ήδη πραγματοποιηθείσες επενδύσεις των λοιπών αιτούντων, ενδέχεται να θεωρηθεί ότι εισάγει δυσμενή μεταχείριση των λοιπών αιτούντων. Η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1711, με την οποία προστέθηκε άρθρο 6α στην Οδηγία 2019/944 σχετικά με τις ευέλικτες συμβάσεις σύνδεσης (flexible connection agreements), προβλέπει την καλύτερη αξιοποίηση της διαθέσιμης δυναμικότητας των δικτύων και την αντιμετώπιση των περιορισμών σύνδεσης με ευέλικτους όρους. Εν προκειμένω, είναι ενδεχομένως σκόπιμο να αιτιολογείται η χορήγηση απόλυτης προτεραιότητας με την οποία ενδέχεται να δημιουργούνται προνομιακές κατηγορίες αιτούντων, ότι είναι πράγματι αναγκαία, με κριτήρια της δυνατότητας υλοποίησης, του μεγέθους της επένδυσης και της αποδοτικής χρήσης του δικτύου, ή εάν θα μπορούσε να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος σκοπός με τη θέσπιση διαφορετικών συστημάτων προτεραιότητας επί τη βάσει αντικειμενικής, τεχνικής και οικονομικής τεκμηρίωσης (βλ. ΔΕΕ, υπόθεση C-17/03, VEMW και λοιποί, απόφαση της 7.6.2005, Συλλογή Νομολογίας 2005 I-04983, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων εφαρμόζεται σε όλες τις μορφές πρόσβασης, και όχι μόνο στους τεχνικούς κανόνες λειτουργίας του δικτύου, καθώς και ότι η προνομιακή μεταχείριση παλαιών συμβάσεων (ιστορικών δεσμεύσεων) δεν είναι συμβατή με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς και της μη διάκρισης).

3. Επί των άρθρων 27 και 28

Σύμφωνα με το άρθρο 27, με το οποίο προστίθεται άρθρο 50Ζ στον ν. 4951/2022 και ειδικότερα την παρ. 1 του άρθρου αυτού, «1. Με την επιφύλαξη της απόφασης της παρ. 7 του άρθρου 51, τα Κέντρα Δεδομένων από την έναρξη της λειτουργίας τους καλύπτουν τουλάχιστον το εξήντα τοις εκατό (60%) της συνολικής ετήσιας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειάς τους από ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από νέους σταθμούς Ανανεώσιμων Πη-

γών Ενέργειας (εφεξής: Α.Π.Ε.) για τους οποίους, κατά τον χρόνο υποβολής των διμερών συμφωνιών της παραγράφου 2, έχει εκδοθεί Οριστική Προσφορά Σύνδεσης. Ως νέοι σταθμοί Α.Π.Ε. νοούνται σταθμοί Α.Π.Ε. που εγκαθίστανται στο διασυνδεδεμένο σύστημα της χώρας, για τους οποίους, κατά το χρόνο υποβολής αιτήματος χορήγησης Προσφοράς Σύνδεσης για το Κέντρο Δεδομένων, δεν έχει εκδοθεί βεβαίωση ηλέκτρισης. Σε περίπτωση εξαιρούμενων σταθμών ΑΠΕ, ή άδεια λειτουργίας, και οι οποίοι δεν τίθενται σε λειτουργία πέραν της ηλέκτρισης του Κέντρου Δεδομένων (…)».

Περαιτέρω, στο άρθρο 28 του νομοσχεδίου, με το οποίο προστίθενται στο άρθρο 51 του ν. 4951/2022 παράγραφοι 3Α, 3Β, 5, 6 και 7, ορίζεται ότι: «7. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας δύναται να περιορίζεται το ποσοστό της παρ. 1 του άρθρου 50Ζ σε περίπτωση σύναψης διμερούς σύμβασης αγοραπωλησίας ηλεκτρικής ενέργειας με σταθμούς ΑΠΕ τεχνολογίας διαφορετικής από φωτοβολταϊκούς σταθμούς ή σύναψης διμερούς σύμβασης αγοραπωλησίας ηλεκτρικής ενέργειας με σταθμούς ΑΠΕ που συνδυάζονται με σύστημα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, λαμβανομένων υπόψη του μεγέθους του σταθμού αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας που θα επιλεγεί από τον κάτοχο του Κέντρου Δεδομένων, του προφίλ πραγματικής παραγωγής των αντίστοιχων τεχνολογιών ΑΠΕ και της χρονικής αντιστοίχισης της παραγωγής με την κατανάλωση του Κέντρου Δεδομένων (...)».

Από το περιεχόμενο των ανωτέρω διατάξεων δεν φαίνεται να συνάγεται ότι παρέχεται εφεξής η δυνατότητα στα Κέντρα Δεδομένων να καλύπτουν το 60% της συνολικής ετήσιας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς Α.Π.Ε. οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε., γεγονός το οποίο είναι δυνατόν να εγείρει προβληματισμό ως προς τη συμβατότητά του προς το ενωσιακό δίκαιο, λαμβανομένων ιδίως υπόψιν των διατάξεων του άρθρου 15 παρ. 8 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001(RED II), για την προώθηση των Συμβάσεων Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές (Renewable Power Purchase Agreements - PPAs), σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να αξιολογούν τα υφιστάμενα ρυθμιστικά και διοικητικά εμπόδια και να αίρουν κάθε αδικαιολόγητο φραγμό που δυσχεραίνει τη σύναψη μακροχρόνιων PPAs με την απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και την εξάλειψη διακρίσεων ή δυσμενών όρων κατά τη διασύνδεση και τη συμμετοχή στην αγορά ανανεώσιμης ενέργειας, διασφαλίζοντας ότι οι συναφείς εγγυήσεις προέλευσης μπορούν να μεταβιβάζονται στον αγοραστή της ενέργειας (offtaker) στο πλαίσιο της σύμβασης. Σημειωτέον ότι οι εγγυήσεις προέλευσης αποδεικνύουν ότι η ενέργεια που καταναλώθηκε παρήχθη πράγματι από καθαρές πηγές, επιτρέποντας στις ε-

πιχειρήσεις να τεκμηριώσουν τη μείωση του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος (βλ. Θ. Πανάγο, «Οι Ενεργειακές Κοινότητες ως θεσμός κοινωνικής συμμετοχής στον τομέα της ενέργειας» σε «Περιβάλλον & Δίκαιο», τεύχος 3/2023 σελ. 356 επ.).

Περαιτέρω, η εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 28 ως προς την ανωτέρω προσθήκη της παρ. 7 του άρθρου 51 ενδέχεται να εγείρει προβληματισμό ως προς την εναρμόνισή της με τις προϋποθέσεις του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β΄ Συντ. Κατά την έννοια του άρθρου αυτού, επιτρέπεται να ορισθούν με ειδική και ορισμένη εξουσιοδότηση ως φορείς άσκησης κανονιστικής αρμοδιότητας, εκτός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και άλλα όργανα της διοίκησης, εφόσον πρόκειται για «ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Ως «ειδικότερα θέματα» θεωρούνται εκείνα τα οποία «(...) αποτελούν, κατά το περιεχόμενό τους και σε σχέση προς την ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νομοθετικό κείμενο, μερικότερη περίπτωση ορισμένου θέματος που αποτελεί το αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης. Απαιτείται, επομένως, στην περίπτωση αυτή, να περιέχεται στο νομοθετικό κείμενο όχι απλώς ο καθ' ύλην προσδιορισμός του αντικειμένου της εξουσιοδότησης αλλά επί πλέον, και η ουσιαστική ρύθμιση του θέματος, έστω και σε γενικό, ορισμένο, όμως, πλαίσιο, σύμφωνα προς το οποίο θα ενεργήσει η Διοίκηση προκειμένου να ρυθμίσει τα μερικότερα θέματα (…)» (βλ. ΣτΕ 1400/2022, 869/2025, 284/2026 Ολομ. κ.ά.). Το κριτήριο περί του χαρακτηρισμού ενός θέματος ως «ειδικότερου» ή μη μπορεί να είναι είτε ποσοτικό, σε σχέση με το κύριο αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης, είτε ποιοτικό, συναρτώμενο προς τη σπουδαιότητα του προς ρύθμιση καταλειπόμενου (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1210/2010, 3404/2014, 1749/2016, 705/2020 κ.ά. Βλ., σχετικά, Κ. Μαυριά, Συνταγματικό Δίκαιο, 6η έκδ., 2021, σελ. 223-224).

Εν προκειμένω, δεν τίθεται στο υπό ψήφιση άρθρο η «ουσιαστική ρύθμιση» του αντικειμένου της εξουσιοδότησης, δηλαδή το είδος, η έκταση και τα κριτήρια περιορισμού του ποσοστού 60% της παρ. 1 του άρθρου 50Ζ, «έστω και σε γενικό, ορισμένο, όμως, πλαίσιο σύμφωνα προς το οποίο ενεργεί η Διοίκηση προκειμένου να ρυθμίσει τα μερικότερα θέματα», ώστε να θεωρηθεί το αντικείμενο της εξουσιοδότησης ως «ειδικότερο θέμα», σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος (ΣτΕ Ολομ. 869/2025 με περαιτέρω παραπομπές).

4. Επί του άρθρου 42

Σύμφωνα με την παρ. 1 του παρόντος: «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 98 του ν. 4951/2022 (Α΄ 129) για τη σύνδε-

ση σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.), Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.), αποθήκευσης καθώς και θερμικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για τους οποίους, μέχρι τη θέση σε ισχύ του παρόντος, δεν έχει συναφθεί Σύμβαση Σύνδεσης στο Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Ε.Σ.Μ.Η.Ε.) ή στο Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) (Ε.Δ.Δ.Η.Ε.) με τον αρμόδιο Διαχειριστή, καθώς επίσης για τις τροποποιήσεις εν ισχύει Συμβάσεων Σύνδεσης για την εφαρμογή ριζικής ανανέωσης σταθμών Α.Π.Ε., Σ.Η.Θ.Υ.Α., αποθήκευσης, καθώς και θερμικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Για την εφαρμογή του παρόντος, ως ημερομηνία σύναψης Σύμβασης Σύνδεσης νοείται η ημερομηνία καταβολής του κόστους σύνδεσης από τον παραγωγό ή αυτοπαραγωγό, όπως προβλέπεται στο άρθρο 98 του ν. 4951/2022».

Επίσης, στην παρ. 3 ορίζεται ότι «[γ]ια τους σταθμούς της παρ. 1, οι κάτοχοι επιβαρύνονται για το σύνολο του κόστους κατασκευής των έργων σύνδεσης καθώς και για το σύνολο του κόστους επέκτασης του Ε.Σ.Μ.Η.Ε. ή το Ε.Δ.Δ.Η.Ε. που τους αναλογεί».

Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι από την προτεινόμενη ρύθμιση δεν επηρεάζονται τα έργα για τα οποία έχει ήδη υπογραφεί Σύμβαση Σύνδεσης με τον αρμόδιο διαχειριστή πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος, για τα οποία διατηρείται το υφιστάμενο καθεστώς επιμερισμού του κόστους (50%-50%). Επηρεάζονται, όμως, αναδρομικά, όλες οι εκκρεμείς αιτήσεις που βρίσκονται σε ενδιάμεσο στάδιο, οι οποίες καταλαμβάνονται από τη νέα ρύθμιση. Ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ένας επενδυτής έχει λάβει ή έχει αποδεχθεί την Οριστική Προσφορά Σύνδεσης, αλλά δεν έχει υπογράψει, χωρίς υπαιτιότητά του, την τελική Σύμβαση Σύνδεσης, θα επιβαρυνθεί με το 100% του κόστους. Στην περίπτωση αυτή, δεδομένου ότι οι υποψήφιοι επενδυτές έχουν, ήδη, καταθέσει εγγυητικές επιστολές, έχουν προβεί σε σχετικές μελέτες και έχουν επωμισθεί το κόστος τους, έχουν εκπονήσει επιχειρηματικά σχέδια και έχουν δεσμευθεί οικονομικά, βασιζόμενοι στις ισχύουσες ρυθμίσεις του νόμου, σύμφωνα με τον οποίο θα κατέβαλαν το 50% του κόστους, και η εισαγωγή των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι δυνατόν να αποτρέψει τα επιχειρηματικά τους σχέδια, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να εξετασθεί κατά πόσον η εν λόγω ρύθμιση παραβιάζει την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, καθώς και την αρχή της ίσης μεταχείρισης με εκείνους που πρόλαβαν να συνάψουν τις ως άνω συμβάσεις μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος. Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 2 της προτεινόμενης διάταξης, το υφιστάμενο ευνοϊκό καθεστώς εφαρμόζεται μόνο για τις εκκρεμείς αιτήσεις που αφορούν σταθμούς παρα-

γωγών και αυτοπαραγωγών, για τους οποίους, στην Οριστική Προσφορά Σύνδεσης που έχει χορηγηθεί και εκδοθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, προβλέπεται σύνδεση στο Ε.Σ.Μ.Η.Ε. ή το Ε.Δ.Δ.Η.Ε. μέσω κοινών έργων σύνδεσης με έτερο παραγωγό ή αυτοπαραγωγό για τα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 98 του ν. 4951/2022 για τον έτερο παραγωγό ή αυτοπαραγωγό, και δεν καλύπτει τους ως άνω επενδυτές.

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να εισαχθεί στο κείμενο του παρόντος μεταβατική διάταξη η οποία να αφορά τους επενδυτές, οι αιτήσεις των οποίων εκκρεμούν, χωρίς δική τους υπαιτιότητα (π.χ., λόγω της σειράς εξέτασης του φακέλου τους από τον διαχειριστή ή λόγω καθυστερήσεων των διαχειριστών στην έκδοση προσφορών), με αποτέλεσμα τη ματαίωση των επιχειρηματικών τους σχεδίων ή τη μεγάλη απόκλιση στο κόστος υλοποίησης δύο αντίστοιχων έργων, δοθέντος ότι για το ένα θα καταβληθεί το 50% και για το άλλο, το 100% του κόστους κατασκευής τους.

5. Επί του άρθρου 43

Δεδομένου ότι η έκφραση «οι περιοχές έχουν διαβιβαστεί» δεν είναι ακριβής, εφόσον αυτό που, στην πραγματικότητα, διαβιβάζεται στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. είναι τα «γεωχωρικά δεδομένα», «τα στοιχεία» ή «οι πράξεις οριοθέτησης» αυτών των περιοχών, για λόγους σαφήνειας και νομοτεχνικής αρτιότητας, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να αντικατασταθεί ως εξής το κείμενο της προστιθέμενης διά του παρόντος περ. (γ) στην παρ. 9 του άρθρου 132ΣΤ του ν. 4001/2011: «(γ) Η θέση εγκατάστασης του προτεινόμενου έργου τελεί σε συμμόρφωση με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) ως προς τις περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας, εφόσον οι περιοχές αυτές έχουν οριοθετηθεί κατά ειδικό τρόπο και τα στοιχεία οριοθέτησής τους έχουν διαβιβασθεί στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Η Ρ.Α.Α.Ε.Υ. αναρτά στο γεωπληροφοριακό της σύστημα τα στοιχεία οριοθέτησης των περιοχών αυτών, καθώς και τυχόν τροποποιήσεις τους που της έχουν διαβιβασθεί. Σε κάθε περίπτωση, η συμμόρφωση του προτεινόμενου έργου με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. ελέγχεται κατά το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου.»

6. Επί του άρθρου 44

Ομοίως με την ως άνω παρατήρηση επί του άρθρου 43, δεδομένου ότι η έκφραση «οι περιοχές έχουν διαβιβαστεί» δεν είναι ακριβής, δοθέντος ότι αυτό που στην πραγματικότητα διαβιβάζεται στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ. είναι τα «γεω-

χωρικά δεδομένα», «τα στοιχεία» ή «οι πράξεις οριοθέτησης αυτών» των περιοχών, για λόγους σαφήνειας και νομοτεχνικής αρτιότητας, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να αντικατασταθεί ως εξής το κείμενο της τροποποιούμενης διά του παρόντος περ. (β) της παρ. 5 του άρθρου 11 του ν. 4685/2020: «Η θέση εγκατάστασης του προτεινόμενου έργου τελεί σε συμμόρφωση με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. ως προς τις περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων Α.Π.Ε., εφόσον οι περιοχές αυτές έχουν οριοθετηθεί κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο και τα στοιχεία οριοθέτησής τους έχουν διαβιβαστεί στον Φορέα από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Ο Φορέας αναρτά στο γεωπληροφοριακό του σύστημα τα στοιχεία των περιοχών αυτών και τυχόν τροποποιήσεις τους που του έχουν διαβιβασθεί. Σε κάθε περίπτωση, η συμμόρφωση του προτεινόμενου έργου με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. ελέγχεται κατά το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησής του.»

7. Επί του άρθρου 52

Με τις ρυθμίσεις του παρόντος, διά του οποίου προστίθεται παρ. 2Α στο άρθρο 63Α του ν. 4001/2011, παρέχεται η δυνατότητα μεταβίβασης μετοχών της εταιρείας «Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου Α.Ε.» που ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο σε άλλη εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι: «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της Ρ.Α.Α.Ε.Υ., δύναται να αποφασιστεί η μεταβίβαση της πλήρους κυριότητας του ποσοστού ιδιοκτησίας του Ελληνικού Δημοσίου του πρώτου εδαφίου της παρ. 2, ως εισφορά σε είδος στο μετοχικό κεφάλαιο άλλης αποκτώσας εταιρείας που ανήκει κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) άμεσα ή έμμεσα στο Ελληνικό Δημόσιο, με αντάλλαγμα την έκδοση μετοχών της αποκτώσας αυτής εταιρείας προς το Ελληνικό Δημόσιο. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται τα πρόσωπα που εξουσιοδοτούνται για την υπογραφή της σύμβασης μεταβίβασης και των πράξεων που είναι απαραίτητες για την ολοκλήρωση της μεταβίβασης. Για την αύξηση κεφαλαίου με εισφορά σε είδος και για τις απαιτούμενες διοικητικές και ρυθμιστικές εγκρίσεις εφαρμόζεται ο ν. 4548/2018 (Α΄104). Κατά παρέκκλιση της παρ. 4 του άρθρου 33 του ν. 4548/2018, αν η εταιρεία του Δημοσίου που αποκτά το ανωτέρω ποσοστό ασκεί οποιαδήποτε δραστηριότητα παραγωγής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου, τα διοικητικά μετοχικά δικαιώματα που προκύπτουν από τις ως άνω μετοχές, συμπεριλαμβανομένων ιδίως των δικαιωμάτων ψήφου στις γενικές συνελεύσεις, του δικαιώματος

συμμετοχής στη διοίκηση ή διορισμού μελών οργάνων διοίκησης, των ειδικών δικαιωμάτων πληροφόρησης, ελέγχου ή συναίνεσης και οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα της παρ. 2 του άρθρου 62 καθώς και οποιοδήποτε διοικητικό δικαίωμα προβλέπεται στη σύμβαση μετόχων και το καταστατικό του ΔΕΣΦΑ Α.Ε. διαχωρίζονται από τις μετοχές, διατηρούνται ως ξεχωριστά, αυτόνομα εκ του νόμου, δικαιώματα υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και ασκούνται αποκλειστικά και κατά απόλυτη διακριτική ευχέρεια από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας.»

Η διάταξη αφορά το 34% των μετοχών της εταιρείας «Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου Α.Ε.» (Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε.), το οποίο κατέχει το Ελληνικό Δημόσιο, και αφορά τη μεταβίβαση του εν λόγω ποσοστού στην περιγραφόμενη στο παρόν άρθρο εταιρεία, η οποία ανήκει κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%), άμεσα ή έμμεσα, στο Ελληνικό Δημόσιο. Το αντικείμενο δραστηριότητας της εταιρείας Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε. είναι η λειτουργία, συντήρηση, διαχείριση και ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου (Ε.Σ.Μ.Φ.Α.). Το ως άνω ποσοστό του Ελληνικού Δημοσίου πρόκειται να μεταβιβασθεί σε εταιρεία η οποία ασκεί δραστηριότητες παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, και ανήκει 100% στο Ελληνικό Δημόσιο.

Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο (Οδηγία 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/55/ΕΚ), η μεταβίβαση των μετοχών της εταιρείας Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε., οι οποίες ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο, σε άλλη εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου, είναι νομικά δυνατή υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι κανόνες του ιδιοκτησιακού διαχωρισμού («ownership unbundling»). Συγκεκριμένα, η Οδηγία 2009/73/ΕΚ (άρθρα 9 και 10) (η οποία ενσωματώθηκε στο δίκαιο της χώρας μας με τον ν. 4001/2011), όπως ισχύει, επιβάλλει να είναι αυστηρά διαχωρισμένος από τις δραστηριότητες παραγωγής και προμήθειας (εμπορίας) φυσικού αερίου ή ηλεκτρικής ενέργειας (με την υιοθέτηση τριών εναλλακτικών μοντέλων ΙΤΟ - Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς, ISO - Ανεξάρτητος Διαχειριστής Συστήματος ή Ownership Unbundling - Ιδιοκτησιακός Διαχωρισμός) ο διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου (Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε.). Σκοπός των ως άνω ρυθμίσεων είναι να μην μπορεί ο ίδιος φορέας να ελέγχει ταυτόχρονα τις υποδομές (αγωγούς) και το εμπόρευμα (αέριο), δημιουργώντας συνθήκες μονοπωλίου. Περαιτέρω, στην παρ. 6 του άρθρου 9 της Οδηγίας ορίζεται ότι όταν κράτος μέλος ή άλλος δημόσιος φορέας κατέχει τόσο μία εταιρεία εμπορίας όσο και τον διαχειριστή δικτύου (εν προκειμένω τη

Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε.), δεν θεωρούνται αυτοί ως ο ίδιος φορέας παρά μόνον εάν ο έλεγχος των δύο αυτών εταιρειών ασκείται από δύο διαφορετικούς δημόσιους φορείς ή ανεξάρτητες δημόσιες αρχές (π.χ., δύο διαφορετικά Υπουργεία).

Αυτό το πρόβλημα επιχειρεί να ξεπεράσει η παρούσα διάταξη με τον διαχωρισμό των εισφερόμενων μετοχών από τα διοικητικά δικαιώματά τους, τα οποία διατηρούνται ως ξεχωριστά, αυτόνομα εκ του νόμου, δικαιώματα υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, και ασκούνται αποκλειστικά και κατά απόλυτη διακριτική ευχέρεια από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Με τον τρόπο αυτό, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετατρέπεται σε εκ του νόμου διαχειριστή των δικαιωμάτων της εταιρείας Δ.Ε.Σ.Φ.Α. Α.Ε. Όμως, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι ο ίδιος φορέας που χαράσσει την ενεργειακή πολιτική της χώρας, εποπτεύει τη συνολική αγορά και επηρεάζει τις στρατηγικές αποφάσεις των δημόσιων ενεργειακών επιχειρήσεων, και εποπτεύει, προφανώς, και τις δύο εταιρείες.

Ως εκ τούτου, εν προκειμένω πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον ο εκ του νόμου διαχωρισμός των μετοχών από τα διοικητικά δικαιώματα τους, κατά παρέκκλιση της παρ. 4 του άρθρου 33 του ν. 4548/2018, και η άσκησή τους από τον Υπουργό, διασφαλίζει την ανεξαρτησία του διαχειριστή, και στην περίπτωση κατά την οποία η αποκτώσα εταιρεία είναι επιχείρηση προμήθειας και παραγωγής ενέργειας, οπότε η μεταφορά των μετοχών σε αυτήν, ακόμη κι αν τα δικαιώματα ασκεί ο Υπουργός, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι προσκρούει στα μοντέλα διαχωρισμού των δραστηριοτήτων της μεταφοράς από την παραγωγή και την προμήθεια ενέργειας («unbundling») της Ε.Ε.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ (σε συνδυασμό με το άρθρο 64 του ν. 4001/2011), οποιαδήποτε αλλαγή στη μετοχική σύνθεση ή στον έλεγχο ενός Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς (TSO) πρέπει να γνωστοποιείται αμέσως στη Ρυθμιστική Αρχή (στη Ρ.Α.Α.Ε.Υ.) και να ακολουθείται η διαδικασία πιστοποίησης. Η ρυθμιστική αρχή (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.) κοινοποιεί αμελλητί στην Επιτροπή τη ρητή ή σιωπηρή απόφασή της σχετικά με την πιστοποίηση διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, μαζί με όλες τις σχετικές πληροφορίες που αφορούν την απόφαση, και εκδίδει σχέδιο απόφασης πιστοποίησης, το οποίο διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου αυτή να γνωμοδοτήσει/εγκρίνει κατά πόσον η νέα δομή συμμορφώνεται με τα κριτήρια ανεξαρτησίας του διαχωρισμού των δραστηριοτήτων της μεταφοράς από την παραγωγή και την προμήθεια ενέργειας («unbundling»). Οι ρυθμιστικές αρχές και η Επιτροπή δύνανται να ζητούν από διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς και επιχειρήσεις που ασκούν οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες παραγωγής ή προμήθειας, ο-

ποιαδήποτε πληροφορία σχετική με την εκτέλεση των καθηκόντων τους σύμφωνα με το παρόν άρθρο (άρθρο 10 παρ. 7 της Οδηγίας). Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 6 της εν λόγω Οδηγίας, η Επιτροπή ενεργεί σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1789 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, σχετικά με τις εσωτερικές αγορές ανανεώσιμου αερίου, φυσικού αερίου και υδρογόνου, για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1227/2011, (ΕΕ) 2017/1938, (ΕΕ) 2019/942 και (ΕΕ) 2022/869 και της απόφασης (ΕΕ) 2017/684 και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2009.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν «εγκρίνει» τυπικά μια εσωτερική εταιρική αναδιάρθρωση μεμονωμένα ως προς το εμπορικό της σκέλος, αλλά έχει αποφασιστική αρμοδιότητα μέσω της γνωμοδότησής της επί της πιστοποίησης του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς (άρθρα 3, 10 και 11 της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ). Εάν κρίνει ότι η μεταφορά του 34% στην αποκτώσα εταιρεία (ή σε άλλη καθετοποιημένη/εμπορική οντότητα) παραβιάζει τους κανόνες ανεξαρτησίας, μπορεί να ζητήσει την απόρριψη ή την τροποποίηση της ρύθμισης, διαφορετικά η Ελλάδα κινδυνεύει να παραβεί το ενωσιακό δίκαιο.

Συμπερασματικά, το κατά πόσον η θεσπιζόμενη μεταβίβαση μετοχών είναι συμβατή με τους κανόνες του ενωσιακού δικαίου για τον διαχωρισμό των δραστηριοτήτων στον τομέα της ενέργειας («unbundling»), θα κριθεί από την απόφαση της Ρ.Α.Α.Ε.Υ. και της αρμόδιας υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Όσον αφορά τον διαχωρισμό των δραστηριοτήτων στον τομέα της ενέργειας («unbundling») βλ. Α. Πλιάκο, Ευρωπαϊκό Δίκαιο της Ενέργειας, Πρώτο Μέρος, Η Εσωτερική Αγορά της Ενέργειας, σελ. 150-158).

8. Επί του άρθρου 65 παρ. 5 και 6

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 65 παρ. 5, «Για τα Κέντρα Δεδομένων που, κατά τη δημοσίευση του παρόντος, έχουν λάβει Προσφορά Σύνδεσης και δεν έχουν συνάψει Σύμβαση Σύνδεσης με τον αρμόδιο Διαχειριστή, οι ενδιαφερόμενοι, οφείλουν να υποβάλουν εντός δώδεκα (12) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος, και σε κάθε περίπτωση πριν από τη σύναψη της σύμβασης σύνδεσης: α) τα δικαιολογητικά της παρ. 1 του άρθρου 50Β του ν. 4951/2022, β) διμερή σύμβαση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με χρηματοοικονομική διευθέτηση ή με φυσική παράδοση μεταξύ του ενδιαφερόμενου και παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 50Ζ του ν. 4951/2022 για την κάλυψη της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας του έργου της αίτησης, και γ) τεχνική έκθεση που περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα τεχνικά χαρακτηριστικά του Κέντρου Δεδομένων, τον βαθμό ενεργειακής απόδοσης του έργου και την τεχνολογία ψύξης που χρησιμοποιείται. Σε περί-

πτωση μη υποβολής των ανωτέρω Δικαιολογητικών η μη πληρότητας αυτών, η χορηγηθείσα Προσφορά Σύνδεσης ακυρώνεται. 6. Για τα Κέντρα Δεδομένων που, κατά τη δημοσίευση του παρόντος, έχουν συνάψει Σύμβαση Σύνδεσης με τον αρμόδιο Διαχειριστή, οι ενδιαφερόμενοι, οφείλουν να υποβάλουν εντός δώδεκα (12) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος τα δικαιολογητικά του πρώτου εδαφίου της παρ. 5. Σε περίπτωση μη υποβολής των ανωτέρω εντός της τεθείσας προθεσμίας, η χορηγηθείσα Προσφορά Σύνδεσης και η σχετική Σύμβαση Σύνδεσης παύουν να ισχύουν αυτοδικαίως».

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 65 παρ. 5 περ. β΄, η προβλεπόμενη διμερής σύμβαση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να υποβληθεί εντός δώδεκα μηνών από τη δημοσίευση του νόμου. Όμως, οι ελάχιστοι όροι της ανωτέρω σύμβασης, τα κριτήρια, η αδειοδοτική ωριμότητα των σταθμών, η μεθοδολογία ελέγχου πρόκειται να ορισθούν με την υπουργική απόφαση της παρ. 7 του τροποποιούμενου άρθρου 51 του ν. 4951/2022 (άρθρο 28, σχολιαζόμενο ανωτέρω), για την έκδοση της οποίας δεν τάσσεται προθεσμία, με συνέπεια την ενδεχόμενη επέλευση δυσμενών συνεπειών σε βάρος των θιγομένων επιχειρήσεων, κατά παράβαση των κανόνων της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης τους προς τη Διοίκηση (βλ., αντί πολλών, Επ. Σπηλιωτόπουλο, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Εκδ. 2017, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.75 επ., βλ., επίσης, επί των ανωτέρω αρχών ΣτΕ 2624/2015, 1992/2016, 1741/2015, 31/2020, κ.ά.). Υπό το φως των ανωτέρω, είναι σκόπιμο να διευκρινίζεται στη διάταξη ότι η δωδεκάμηνη προθεσμία θα εκκινεί από την έκδοση της συγκεκριμένης υπουργικής απόφασης.

Περαιτέρω, από το περιεχόμενο της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 65 παρ. 6, πρώτο εδ., προκύπτει ότι τα Κέντρα Δεδομένων που έχουν ήδη συνάψει Σύμβαση Σύνδεσης με τον αρμόδιο Διαχειριστή μπορούν να κάνουν χρήση της δωδεκάμηνης προθεσμίας υποβολής των εκεί ζητούμενων δικαιολογητικών, ασχέτως αν η χορηγηθείσα Προσφορά Σύνδεσης εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ ή όχι. Δεδομένου ότι με τις εισαγόμενες με το υπό ψήφιση άρθρο 23 ρυθμίσεις της παρ. 10 του νέου άρθρου 50Γ ν. 4951/2022, η ισχύς της Σύμβασης Σύνδεσης συναρτάται με τη διάρκεια ισχύος της Προσφοράς Σύνδεσης, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο, για την αποφυγή ερμηνευτικών δυσχερειών, να ρυθμισθεί εν προκειμένω το ζήτημα της ισχύος της Προσφοράς Σύνδεσης των Κέντρων Δεδομένων που θα κάνουν χρήση της μεταβατικής διατάξεως του νέου άρθρου 65 παρ. 6, των οποίων η Προσφορά Σύνδεσης έχει ήδη εγκριθεί. Περαιτέρω, η προβλεπόμενη στην παράγραφο 6 αναδρομική επιβολή νέων πρόσθετων υποχρεώσεων σε επενδυτές που έχουν ήδη υπογράψει Σύμβαση Σύνδεσης, με την επιβολή σε βάρος

τους της αυτοδίκαιης ακύρωσης της ήδη καταρτισθείσας διμερούς Σύμβασης, χωρίς την προηγούμενη ακρόαση του θιγομένου και χωρίς να εξετάζεται αν η μη προσκόμιση των δικαιολογητικών οφείλεται σε δική του υπαιτιότητα ή σε καθυστέρηση των διοικητικών οργάνων, ενδέχεται να κριθεί ως υπέρμετρα επαχθής και δυσανάλογη με τον επιδιωκόμενο σκοπό (όπως είναι η έλλειψη ηλεκτρικού χώρου), και, συνεπώς, μη εναρμονιζόμενη με την προαναφερθεισα αρχή της χρηστής διοίκησης (ΣτΕ 2828/2016) και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του επενδυτή, ιδίως εάν δεν γίνεται επίκληση συγκεκριμένων επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, καθώς και με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, εάν δεν προβλέπονται μεταβατικές ή αποζημιωτικού χαρακτήρα ρυθμίσεις (βλ. ΕΔΔΑ υπόθεση Vékony κατά Ουγγαρίας, αρ. προσφυγής 65681/13, απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2015, σύμφωνα με την οποία η ανάκληση ή η αιφνίδια παύση ισχύος μιας άδειας για λόγους δημόσιας πολιτικής οφείλει να τηρεί μια «δίκαιη ισορροπία» μεταξύ του δημόσιου συμφέροντος και των δικαιωμάτων του ιδιώτη, με συνέπεια να ευρίσκεται σε αντίθεση με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, με το οποίο προστατεύεται το δικαίωμα στην περιουσία, η αιφνίδια ανάκληση άδειας πώλησης προϊόντων χωρίς αποζημίωση).

9. Επί του Κεφαλαίου Α΄ του Μέρους Β΄ (άρθρα 66-74)

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 66 «[σ]κοπός του παρόντος Μέρους είναι η απανθρακοποίηση του εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών της ελληνικής επικράτειας, η ενίσχυση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αποθήκευση ενέργειας, ηλεκτρικές διασυνδέσεις και εκσυγχρονισμό των νησιωτικών δικτύων και η διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της διαφάνειας και της λογοδοσίας κατά την αξιοποίηση και διάθεση των εσόδων από τη δημοπράτηση των δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που αναλογούν στην Ελληνική Δημοκρατία, σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 10α της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (L 275)».

Εν προκειμένω, για λόγους πληρότητας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο, στο τέλος του άρθρου 66, να προστεθεί η φράση: «όπως τροποποιήθηκε από την περ. θ΄ της παραγράφου 14 του Άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/410 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2018, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ με σκοπό την ενίσχυση οικο-

νομικά αποδοτικών μειώσεων των εκπομπών και την προώθηση επενδύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814».

Σημειώνεται, ενημερωτικά, ότι στην παρ. 9 του άρθρου 10α της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ, όπως ισχύει», ορίζεται ότι: «Η Ελλάδα, που είχε κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τιμές αγοράς χαμηλότερο από το 60 % του μέσου όρου της Ένωσης το 2014, μπορεί να διεκδικήσει, πριν από την εφαρμογή της παραγράφου 7 του παρόντος άρθρου, έως και 25 εκατομμύρια δικαιώματα από το μέγιστο ποσό που αναφέρεται στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου τα οποία δεν θα έχουν καταχωρηθεί δωρεάν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020, για τη συγχρηματοδότηση έως και 60 % της απεξάρτησης του εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών της επικράτειάς της από ανθρακούχες εκπομπές. Στα δικαιώματα αυτά εφαρμόζονται, τηρουμένων των αναλογιών, οι διατάξεις του άρθρου 10δ παράγραφος 3. Μπορούν να ζητηθούν δικαιώματα όταν, λόγω της περιορισμένης πρόσβασης στις διεθνείς αγορές ομολόγων, δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί διαφορετικά ένα έργο που έχει ως στόχο την απεξάρτηση από τις ανθρακούχες εκπομπές της ηλεκτρικής ενέργειας που παρέχεται στα νησιά της Ελλάδας και εφόσον η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) επιβεβαιώσει την οικονομική βιωσιμότητα και τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη του έργου».

Β. Σύμφωνα με το άρθρο 67, «[α]ντικείμενο του παρόντος Μέρους είναι η θέσπιση του εθνικού πλαισίου εφαρμογής της από 21.11.2024 τριμερούς Σύμβασης Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, (….)».

Δεδομένου ότι στην εν λόγω τριμερή Σύμβαση Συνεργασίας γίνεται αναφορά και παραπομπή σε όλα σχεδόν τα άρθρα του παρόντος Κεφαλαίου (άρθρα 68, 69, 70, 71, 72, 76), θα ήταν σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής των θεσπιζόμενων ρυθμίσεων, το κείμενο της εν λόγω τριμερούς Σύμβασης Συνεργασίας να περιληφθεί ως Παράρτημα στο παρόν νομοσχέδιο.

Γ. Ενδεικτικό είναι ότι, κατά το άρθρο 72 παρ. 2 περ. θ), η Διαχειριστική Αρχή του Ταμείου Απανθρακοποίησης Νησιών ορίζεται ως αρμόδια για "τη λήψη και την αξιολόγηση των εισηγήσεων της ανώνυμης εταιρείας «Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας» για τη διάθεση και καταβολή των χρηματοδοτήσεων, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 70 στους Δικαιούχους κάθε Τμήματος Έργου και τη διαβίβασή τους αρμοδίως στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας (…)". Η παρ. 2 του άρθρου 70 περιορίζει τη χρήση των πόρων του Ταμείου σε συγκεκριμένους σκοπούς, όπως «τη χρηματοδότηση των εγκεκριμένων δράσεων του Ταμείου, σύμφωνα με τις αποφάσεις εκταμίευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για δαπάνες που έ-

χουν πραγματοποιηθεί μετά την υποβολή της Πρότασης Έργου κατά το άρθρο 17.2 της Σύμβασης Συνεργασίας (…)». Συναφώς, στο άρθρο 75 παρ. 2 ορίζεται ότι με κοινή υπουργική απόφαση «ρυθμίζονται οι διαδικασίες και οι όροι για τη διάθεση και καταβολή των χρηματοδοτήσεων από τους πόρους του Ταμείου (…) βάσει εισηγήσεων της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (Ε.Ε.Σ.Υ.Π. Α.Ε.) (…)».

Σχετικά με την ανωτέρω διαδικασία, όπως και τη λειτουργία του Ταμείου εν γένει, δεν περιλαμβάνεται ειδικότερη ρύθμιση στο κείμενο του νόμου. Υπό το φως των ανωτέρω, δεν επαρκεί η παραπομπή σε ρύθμιση, με κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις (άρθρο 75), ζητημάτων για τα οποία δεν γίνεται σαφής αναφορά στο κείμενο του νόμου, το δε νομικό πλαίσιο πρέπει να αναζητείται στη Σύμβαση Συνεργασίας (βλ. παρ. 1 του άρθρου 75).

Δ. Στο άρθρο 71 ορίζεται ότι: «1. Η Συντονιστική Επιτροπή του άρθρου 10.1 της Σύμβασης Συνεργασίας αποτελείται από τουλάχιστον έναν (1) εκπρόσωπο από κάθε μέρος της Σύμβασης, ήτοι την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΤΕπ και την Ελληνική Δημοκρατία. Η Συντονιστική Επιτροπή επιλύει κάθε ζήτημα που παραπέμπεται σε αυτή σχετικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων που αφορούν το Ταμείο και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των Τμημάτων Έργου από την ΕΤΕπ. 2. Στη Συντονιστική Επιτροπή την Ελληνική Δημοκρατία εκπροσωπεί ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας ή, κατόπιν έγγραφης εξουσιοδότησής του, ο Γενικός Γραμματέας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών. Σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας των προσώπων του πρώτου εδαφίου, την Ελληνική Δημοκρατία εκπροσωπεί ο εκάστοτε προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας».

Εν προκειμένω, δεδομένου ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 2, η Ελληνική Δημοκρατία εκπροσωπείται στη Συντονιστική Επιτροπή από έναν εκπρόσωπο, ερωτάται αν και τα άλλα δύο (2) μέρη της σύμβασης θα εκπροσωπούνται, καθένα, από ένα μέλος, οπότε η λέξη «τουλάχιστον» πρέπει να διαγραφεί από το κείμενο της παραγράφου 1 ή, σε αντίθετη περίπτωση, να διευκρινισθεί έως πόσοι εκπρόσωποι από κάθε μέρος μπορούν να συμμετέχουν στην Επιτροπή, καθώς και ο τρόπος λήψης των σχετικών αποφάσεων της Επιτροπής.

10. Επί του άρθρου 76

Το άρθρο τιτλοφορείται ως «Ρήτρα αυτοδίκαιης κατάργησης για το Ταμείο Απανθρακοποίησης Νησιών». Προβλέπει περιορισμένη χρονική ισχύ για τα

άρθρα 66 έως 75 («έως την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας από τη Σύμβαση Συνεργασίας και πάντως όχι πέραν της 31ης.12.2032»), έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξης περί ολοκλήρωσης των υποχρεώσεων, δημοσιευτέας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, κατάργηση, από τη δημοσίευση της ως άνω πράξης, του άρθρου 52Α του π.δ. 132/2017, όπως προστίθεται με το άρθρο 74 του παρόντος, και αυτοδίκαιη λήξη των αποσπάσεων του άρθρου 73 «κατά τη λήξη της ισχύος των άρθρων 66 έως 75».

Σχετικά σημειώνεται ότι παύση της ισχύος διατάξεων τυπικού νόμου επέρχεται, καταρχήν, είτε με κατάργησή τους από μεταγενέστερο τυπικό νόμο είτε με την κήρυξή τους ως ανίσχυρων από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (άρ. 100 παρ. 4 του 12 Συντάγματος) (βλ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας στον ν. 5359/2026, παρ. 2).

Κατά το παρελθόν, εισήχθησαν μέτρα προσωρινής ισχύος (βλ. διατάξεις των παρ. 1-4 και 7 του άρθρου 100 του ν. 4172/2013, με τις οποίες, «[ό]πως έχει παγίως κριθεί (βλ., μεταξύ άλλων, ΣτΕ 184-7/2017) (…) θεσπίσθηκε μέτρο προσωρινής ισχύος (από 1.1.2013 έως 31.12.2015)» (…)». Οι εν λόγω ρυθμίσεις αφορούσαν την εφαρμογή του μηχανισμού αυτόματης επιστροφής. Με την παρ. 7, ειδικότερα, προσδόθηκε αναδρομική ισχύς στις διατάξεις των παρ. 1 έως και 5, από 1.1.2013, και διάρκεια έως 31.12.2015. Με τροποποίηση παρατάθηκε η ισχύς των διατάξεων των παρ. 1-5, από 1.1.2016 έως 31.12.2018 (βλ. παρ. 3 της υποπαρ. ΣΤ΄του άρθρου 2 Ν. 4336/2015). Σκοπός των ρυθμίσεων ήταν η «(…) συγκράτηση, εντός των ορίων του προϋπολογισμού του Ε.Ο.Π.Υ.Υ., της δαπάνης για τις διαγνωστικές εξετάσεις, τη νοσηλεία και τις φυσικοθεραπείες των ασφαλισμένων του Οργανισμού, οι οποίες παρέχονται από συμβεβλημένες με τον Οργανισμό ιδιωτικές επιχειρήσεις (…) Το μέτρο συνίστατο «(…) σε περιορισμό χρηματικών απαιτήσεων κατά του Οργανισμού προς εξυπηρέτηση του προαναφερθέντος σκοπού (…) Με τα εν λόγω μέτρα συγκράτησης της δημόσιας δαπάνης (…) τέθηκαν νέα κατώτερα «όρια αμοιβών» των επιχειρήσεων αυτών (…)» (βλ. ΣτΕ 662/2026).

Κατά την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 178), «[η] εν λόγω απώτατη ημερομηνία τελεί σε συμμόρφωση με τη Σύμβαση Συνεργασίας αναφορικά με τη διάρκεια ισχύος αυτής, περιλαμβανομένου του ενδεχομένου περαιτέρω παράτασής της μέχρι την πλήρη εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν».

Παρατηρείται, υπό το φως των ανωτέρω, ότι ο καθορισμός της διάρκειας ισχύος των διατάξεων γίνεται για τον σκοπό της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από το πλαίσιο χρηματοδότησης για την απανθρακο-

ποίηση των νησιών, και ότι η διάρκεια ισχύος των διατάξεων δεν αποκλείεται να παραταθεί.

11. Επί των άρθρων 77 και 87

Α. Σχετικά με τη μετεγκατάσταση του οικισμού Μεταμόρφωση του Δήμο Παλαμά Καρδίτσας την οποία ρυθμίζει το άρθρο 77, σημειώνεται ότι όσον αφορά τη χωροθέτηση του νέου οικισμού ισχύει η γενική αρχή κατά την οποία «(...) με τις παρ. 1 και 6 του άρθρου 24 του Συντάγματος το φυσικό και το πολιτιστικό περιβάλλον έχουν αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενα αγαθά. Τα αρμόδια όργανα του Κράτους οφείλουν να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα για την αποτελεσματική διαφύλαξή τους, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Περαιτέρω, με την παρ. 2 του άρθρου 24 του Συντάγματος επιβάλλεται η ορθολογική χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, με βάση τους κανόνες της επιστήμης, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή ανάπτυξη των οικισμών, η προστασία του περιβάλλοντος, οι βέλτιστοι δυνατοί όροι διαβίωσης και η οικονομική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (βιώσιμης ανάπτυξης), ουσιώδη όρο της οποίας αποτελούν τα χωροταξικά σχέδια» (βλ., ενδεικτικά, ΣτΕ Ολ 173/2023).

Β. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 87, το οποίο περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές διατάξεις, ορίζεται ότι «[μ]ε κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, καθορίζονται τα κριτήρια επιλογής δικαιούχων και η διαδικασία απόδοσης νέων κτιρίων στους κατοίκους του οικισμού Μεταμόρφωση του Δήμου Παλαμά, μετά από γνώμη του δημοτικού συμβουλίου του Δήμου Παλαμά».

Εν προκειμένω, τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων για την απόδοση των νέων κτηρίων δεν αποτελούν τεχνικό ή λεπτομερειακό ζήτημα σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, και θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να αναφέρονται, έστω ενδεικτικά, στο κείμενο του άρθρου 77 του παρόντος, δοθέντος και του ότι, κατά το πρώτο εδάφιο της παρ. 11 του άρθρου 77, «[κ]ατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, η χορήγηση στεγαστικής συνδρομής για την αποκατάσταση των πληγέντων κτιρίων από τις πλημμύρες του Σεπτεμβρίου 2023 εξαντλείται στο δικαίωμα μετεγκατάστασης του οικισμού και αντικαθίσταται από αυτό».

Γ. Στην παρ. 10 του άρθρου 77 γίνεται παραπομπή στην κοινή υπουργική απόφαση της παρ. 2 του άρθρου 88, ενώ πρόκειται για την παρ. 2 του άρθρου 87.

12. Επί του άρθρου 78

Με τη διάταξη καθορίζονται ρυμοτομικές γραμμές και χώροι για την ανέγερση εγκαταστάσεων κτιριακής μονάδας πρόνοιας - μονάδας φροντίδας ηλικιωμένων, σε γήπεδο συνολικής έκτασης δέκα εννέα χιλιάδων επτακοσίων είκοσι τριών τετραγωνικών μέτρων και ογδόντα πέντε τετραγωνικών εκατοστών (19.723,85 τ.μ.), εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμού, στη θέση «Νταμάρι» της δημοτικής ενότητας Δηλεσίου του Δήμου Τανάγρας της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, ιδιοκτησίας της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με επωνυμία «Εκκλησιαστική Μέριμνα Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία» και διακριτικό τίτλο «Εκκλησιαστική Μέριμνα Α.Μ.Κ.Ε.».

Κατά την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 180), «[μ]ε την αξιολογούμενη ρύθμιση, προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και του επείγοντος χαρακτήρα της υλοποίησης, εισάγεται, κατόπιν σύνταξης όλων των αναγκαίων μελετών, ειδική ρύθμιση, η οποία αφορά στον καθορισμό χώρου για την ανέγερση εγκαταστάσεων ηλικιωμένων κτιριακής Μονάδας πρόνοιας-μονάδας Φροντίδας ηλικιωμένων στη θέση «Νταμάρι» της δημοτικής ενότητας Δηλεσίου του Δήμου Τανάγρας της Περιφερειακής Ενότητας Βοιωτίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Η εγκατάσταση αφορά σε σύγχρονη μονάδα Φροντίδας ηλικιωμένων, σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές λειτουργίας. Η ανάπτυξη της συγκεκριμένης χρήσης εντάσσεται στο πλαίσιο των κοινωφελών δράσεων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, με σκοπό την ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών και ανταποκρίνεται σε τεκμηριωμένες ανάγκες της τοπικής Κοινότητας του Δήμου Τανάγρας».

Όπως έχει κριθεί, «από το συνδυασμό των άρθρων 24 παρ. 1 και 2 και 17 του Συντάγματος συνάγεται θεμελιώδης, από πλευράς δυνατότητας δομήσεως, διαφοροποίηση μεταξύ των περιοχών των αναπτυσσομένων με βάση οργανωμένο πολεοδομικό σχέδιο, οι οποίες προορίζονται για δόμηση, και των εκτός σχεδίου περιοχών, οι οποίες δεν έχουν ως προορισμό, κατ' αρχήν, την δόμηση ή την τουριστική εκμετάλλευση, αλλά την γεωργική, κτηνοτροφική και δασοπονική εκμετάλλευση και την αναψυχή του κοινού και, συνεπώς, η οικιστική εκμετάλλευση, όταν κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, τελεί υπό

αυστηρούς όρους (ΣΕ 3135/2002, 3396-97/2010, 2035/2011 Ολομ., 665/2018 7μ. κ.ά.). Στην πρώτη κατηγορία περιοχών, που προορίζονται προς δόμηση, αυτή επιτρέπεται με μόνη προϋπόθεση την τήρηση των ορισμών του σχεδίου πόλεως και των όρων και περιορισμών δομήσεως που το συνοδεύουν. Στην δεύτερη κατηγορία περιοχών, εν όψει του ότι δεν είναι δυνατόν, από τη φύση τους και την έλλειψη πολεοδομικής οργάνωσης, να εξασφαλισθεί η τήρηση των κατά τα ανωτέρω συνταγματικών σκοπών, η δόμηση μόνο κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, δυνάμενη και να απαγορεύεται εν όλω ή εν μέρει ή να επιτρέπεται υπό ιδιαιτέρως αυστηρούς όρους και περιορισμούς, προσαρμοσμένους στην ιδιαίτερη φύση κάθε περιοχής. Οι όροι αυτοί δεν επιτρέπεται να είναι ευνοϊκότεροι, δηλαδή να καθιστούν ευχερέστερη τη δόμηση, σε σχέση προς τους ισχύοντες για τις εντός σχεδίου περιοχές (ΣΕ 2657/2007, 3504/2010, 1671/2014, 2136-37/2016, 665/2018 7μ. κ.ά.), ούτε να οδηγούν σε εξομοίωση των εκτός σχεδίου περιοχών με εντός σχεδίου πόλεως ή ορίων οικισμών περιοχές ή στην εν τοις πράγμασι δημιουργία νέων οικισμών χωρίς εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο (ΣΕ 2063, 962, 665/2018 7μ., 3526/2017, 2136-37/2016 7μ., 1856/2016 κ.ά.), όπως δια της κατατμήσεως ενιαίου γηπέδου σε μικρότερα όταν με αυτήν καθίσταται δυνατή, κατά τις παρομαρτούσες συνθήκες, η άμεση ή έμμεση δημιουργία οικιστικού συνόλου χωρίς προηγούμενη έγκριση σχεδίου οργανωμένης δόμησής του (ΣΕ 2657/2007 7μ.). Οι ανωτέρω αρχές είναι εφαρμοστέες και στις Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), οι οποίες (…) αποτελούν προσωρινό υποκατάστατο της αξιούμενης από το Σύνταγμα (άρθρο 24 παρ. 2) ορθολογικής χωροταξίας μεγάλης κλίμακας, εθνικής και περιφερειακής, και αποβλέπουν στον οικιστικό έλεγχο των περιαστικών εκτός σχεδίου περιοχών αφ' ενός προς πρόληψη της περαιτέρω επιδείνωσης των προβλημάτων τους και προστασία του περιβάλλοντος αυτών και αφ' ετέρου προς παρεμπόδιση της δημιουργίας δεδομένων και πραγματικών καταστάσεων που θα είχαν ως συνέπεια να δυσχεραίνεται ο μελλοντικός σχεδιασμός της περιοχής (ΣΕ 2604/2005, 2974/2010 7μ., 3527/2017 κ.ά.). Εξ άλλου, εν όψει του χαρακτήρα των περιλαμβανομένων στη Ζ.Ο.Ε. περιοχών ως αποτελουμένων από ακίνητα εκτός σχεδίου, τα οποία δεν προορίζονται κατ' αρχήν προς δόμηση, οι καθοριζόμενοι με την Ζ.Ο.Ε. όροι και περιορισμοί δομήσεως και χρήσεως δύνανται να εξικνούνται και μέχρις ολοσχερούς απαγόρευσης της δομήσεως σε περιοχές όπου η ανάγκη διαφύλαξης του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους το επιβάλλει. Εφ' όσον δε τα μέτρα αυτά αφ' ενός θεσπίζονται με αντικειμενικά κριτήρια χάριν της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος και τεκμηριώνονται α-

πό τα στοιχεία του φακέλου και αφ' ετέρου δεν εξαφανίζουν ούτε καθιστούν την ιδιοκτησία αδρανή σε σχέση με τον προορισμό της, δεν προσκρούουν στο άρθρο 17 του Συντάγματος ούτε στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 [(Α΄ 256), ΣΕ 3848, 3849/2005 7μ., 4294/2015, 3527/2017, 3526/2017 7μ. κ.ά.]» (βλ. ΣτΕ Ολ 176/2023).

Υπό το φως των ανωτέρω, χρήζει περαιτέρω διευκρίνισης το πολεοδομικό καθεστώς της έκτασης.

13. Επί του άρθρου 79

Α. Δεδομένου ότι με τις διατάξεις του άρθρου 79 δεν γίνεται μόνο διόρθωση παροραμάτων στον Κώδικα Χωροταξίας-Πολεοδομίας «Νικόλαος Ταγαράς» (ν. 5306/2026), αλλά εισάγονται και νέες ρυθμίσεις και τροποποιούνται υφιστάμενες διατάξεις του (βλ. ανωτέρω τις εισαγωγικές παρατηρήσεις επί του άρθρο 79), θα ήταν ορθότερο ο τίτλος του άρθρου να αντικατασταθεί ως εξής: «Διόρθωση παροραμάτων, τροποποίηση και συμπλήρωση ρυθμίσεων του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας «Νικόλαος Ταγαράς».

Β. Στην περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 251 του Κώδικα Χωροταξίας – Πολεοδομίας, όπως αναφέρεται στην διάταξη της παρ. 10 του παρόντος, προβλέπεται ότι «(…) Μέχρι την κύρωση του συνολικού κοινόχρηστου δημοτικού οδικού δικτύου δύναται κατ' εξαίρεση, κατόπιν ειδικής τεχνικής μελέτης, να πραγματοποιείται αναγνώριση δημοτικής ή κοινόχρηστης οδού. Με προεδρικό διάταγμα καθορίζονται οι ειδικότερες προϋποθέσεις και τα κριτήρια δυνάμει των οποίων πραγματοποιείται ο χαρακτηρισμός, η κύρωση του οδικού δικτύου, η ένταξη στον σχεδιασμό, καθώς και το όργανο αναγνώρισης και οι προϋποθέσεις της αναγνώρισης δημοτικών οδών της περ. β)».

Για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί αν το π.δ. θα προσδιορίζει τις εξαιρετικές περιπτώσεις αναγνώρισης δημοτικής ή κοινόχρηστης οδού και το περιεχόμενο των ειδικών μελετών, μέχρι την κύρωση του συνολικού κοινόχρηστου δημοτικού οδικού δικτύου.

Γ. Με την παρ. 15 του παρόντος τροποποιείται το άρθρο 284 του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας, περί κατηγοριών χρήσεων, με το οποίο κωδικοποιήθηκε το άρθρο 1 του π.δ. 59/2018, όπως ίσχυε μετά τις τροποποιήσεις του δυνάμει των άρθρων 44 του ν. 4685/2020, 10 του ν. 5006/2022, 124 του ν. 4819/2021, 44 του ν. 4759/2020 και 47 του ν. 5069/202.

Κατά τη διατύπωση του πρώτου εδαφίου της παρ. 1, «1. Οι χρήσεις γης που ρυθμίζονται από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και περιλαμβάνονται στις ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες της παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 (Α΄ 160) καθορίζονται σύμφωνα με τη γενική και ειδική χωρική τους λειτουργία ως ακολούθως: (…)».

Κατά το άρθρο 21 παρ. 2 του ν. 1650/1986, «2. Η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη αποτελεί την επιστημονική μελέτη τεκμηρίωσης του Προεδρικού Διατάγματος μιας ή περισσότερων προστατευόμενων περιοχών και του Σχεδίου Διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής. Ειδικότερα εστιάζει στον χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών, στις ζώνες που ορίζονται εντός αυτών, στην αναγκαιότητα ή μη θεσμοθέτησης περιφερειακών ζωνών, οικολογικών διαδρόμων, καθώς και στην πρόταση ρύθμισης δραστηριοτήτων και λειτουργιών και πρόβλεψης κατάλληλων μέτρων και δράσεων για τη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου κάθε προστατευόμενης περιοχής. Η ειδική περιβαλλοντική μελέτη εκπονείται για μία ή περισσότερες προστατευόμενες περιοχές και τίθεται υποχρεωτικά σε δημόσια διαβούλευση. Εξετάζει τις επιπτώσεις που θα έχουν στο περιβάλλον και ειδικότερα στο προστατευτέο αντικείμενο οι όροι και περιορισμοί δραστηριοτήτων που προτείνει, σε συνδυασμό με τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες, όπως αυτές θα προκύπτουν από τις προτεινόμενες χρήσεις γης. Επιπλέον, εξετάζει τις συνέπειες εναλλακτικών λύσεων, περιλαμβανομένης και της μηδενικής λύσης. (…)».

Στα άρθρα 298, 299, 300 και 301 του Κώδικα Χωροταξίας – Πολεοδομίας ορίζονται περιοριστικά οι επιτρεπόμενες χρήσεις εντός των ζωνών απόλυτης προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης, διατήρησης οικοτύπων και ειδών, και βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων, οι οποίες δεν συμπίπτουν με όλες τις προβλεπόμενες στην παρ. 1 του άρθρου 284 χρήσεις, ο δε σκοπός των ειδικών περιβαλλοντικών μελετών του άρθρου 21 παρ. 2 του ν. 1650/1986 είναι η διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου κάθε προστατευόμενης περιοχής, και, υπ' αυτό το πλαίσιο μπορούν να ορίζονται συγκεκριμένες χρήσεις. Επομένως, δεν είναι ακριβής η διατύπωση του ως άνω πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 284 του Κώδικα.

Όσον αφορά την παρ. 2 του άρθρου 284 του Κώδικα, με την παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4759/2020 είχαν προστεθεί στο π.δ. 59/2018 ειδικές κατηγορίες χρήσεως γης υπ' αρ. 21.Α «Κέντρα Δεδομένων και τεχνολογικής υποστήριξης επιχειρήσεων και λοιπές συνοδευτικές δραστηριότητες (Data Centres)» και είχε ορισθεί ότι: «3. Η ειδική κατηγορία χρήσεων γης 21.Α Κέντρα Δεδομένων και τεχνολογικής υποστήριξης επιχειρήσεων και λοιπές συνο-

δευτικές δραστηριότητες (Data Centres) επιτρέπεται στις περιοχές των άρθρων 3, 4, 6, 8, 9, 10 και 11 του από 23.2.1987 π.δ. (Δ΄ 166) και στις περιοχές των άρθρων 3, 14, 14β, 14γ, 14 δ και 16 του π.δ. 59/2018 (Α΄ 114), παράλληλα με τις χρήσεις γης που προβλέπονται από ισχύοντα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ), ακόμη και στις περιπτώσεις που η περιοχή έχει πολεοδομηθεί.». Τα άρθρα 9 και 10 του από 23.2.1987 π.δ. (Δ΄ 166) αναφέρονται στις περιοχές ελεύθερων χώρων - αστικού πρασίνου, και κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Τα άρθρα 14, 14β, 14 γ και 14 δ του π.δ. 59/2018 αναφέρονται στις περιοχές αγροτικής χρήσης και στις ζώνες προστασίας της φύσης, διατήρησης οικοτόπων και ειδών, και βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων, αντίστοιχα.

Ως γνωστόν, η αρχή της αειφορίας διέπει την οικονομική ανάπτυξη, και ο προγραμματισμός και η άσκηση δραστηριοτήτων, ιδίως στις εκτός σχεδίου περιοχές, οι οποίες δεν προορίζονται καταρχήν για δόμηση, υπάγεται στον θεμελιώδη κανόνα της βιώσιμης ανάπτυξης, προκειμένου να διατηρείται ο χαρακτήρας του φυσικού περιβάλλοντος και να μην παραβιάζεται η φέρουσα ικανότητα ιδίως στα ευαίσθητα οικοσυστήματα (βλ., ιδίως, ΣτΕ Ολ 3920/2010 κ.ά.). Υπ' αυτό το πρίσμα, η θέσπιση επιτρεπόμενων κατηγοριών χρήσεων γης σε ευαίσθητες οικολογικά περιοχές προϋποθέτει σαφή καθορισμό των διατηρητέων ειδών και αντικειμένων προστασίας, και συναφή μέτρα διατήρησης (σχετικά, βλ. πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ της 16.7.2026, επί των υποθ. C-27/25 και 356/25, και, παλαιότερες εκθέσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας, ιδίως, Έκθεση επί του ν. 5299/2026, παρ. 16).

Εξ άλλου, με την παρ. 3 του άρθρου 284 ορίζεται ότι «3. Τα Τοπικά και Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια δύναται να προβλέπουν χρήσεις, οι οποίες δεν είχαν περιληφθεί στην Εθνική Ονοματολογία Χρήσεων Γης, κατόπιν γνώμης του Κεντρικού Συμβουλίου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων και, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο αν πρόκειται για χρήσεις που έχουν προκύψει από μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες ή εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας. Με την ίδια διαδικασία μπορούν να προβλέψουν σε μια έκταση που καλύπτεται από συγκεκριμένη γενική κατηγορία χρήσεων γης και μία (1) ειδική κατηγορία χρήσεων γης που δεν περιλαμβάνεται στη γενική κατηγορία, αν η περιοχή αυτή παρουσιάζει ασυνήθη ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, εξαιρουμένων των Ζωνών Α΄ κατά την έννοια του ν. 4858/2021 (Α΄ 220) τα οποία ειδικά για την περιοχή αυτή καθιστούν την κατ' εξαίρεση επιλεγόμενη ειδική κατηγορία χρήσεων συμβατή με τις υπόλοιπες κατηγορίες, οι οποίες αντιστοιχούν στη γενική χρήση της περιοχής, ή αν με την πρόβλεψη αυτή εξυπηρετούνται σκοποί εθνικής άμυνας».

Και ως προς την ανωτέρω διάταξη, η οποία παρέχει τη δυνατότητα θέσπισης νέων χρήσεων, όπως και μεικτών χρήσεων, ισχύει η γενική αρχή που διέπει τον χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας, σύμφωνα με την οποία, το κράτος υποχρεούται να λαμβάνει τα αναγκαία για τον ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, οι άριστοι δυνατοί όροι διαβίωσης του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη, σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας. Ουσιώδης όρος για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι τα χωροταξικά σχέδια, με τα οποία τίθενται, βάσει της ανάλυσης των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και ρυθμίζεται, μεταξύ άλλων, το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών δραστηριοτήτων και των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές (βλ. ΣτΕ Ολομ 618/2025).

Δ. Με την παρ. 18 του παρόντος αντικαθίσταται το άρθρο 302 του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας, περί ειδικών κατηγοριών σε Περιοχές Ελέγχου Χρήσεων Γης, αντικαθίσταται, και, πλέον, στις Περιοχές Ελέγχου Χρήσεων Γης του άρθρου 21 μπορούν να καθορίζονται οποιεσδήποτε ειδικές κατηγορίες χρήσεων από το άρθρο 284, ανάλογα με την ειδική χωρική λειτουργία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής.

Οι Περιοχές Ελέγχου Χρήσεων Γης στην περ. δ) της παρ. 3 του άρθρου 21 του Κώδικα είναι «(…) οι μη πολεοδομημένες και προς πολεοδόμηση, εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών, περιοχές, πέριξ των οικιστικών περιοχών ή των περιοχών παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που δεν εμπίπτουν σε μία από τις περ. α), β) και γ) [α) Οικιστικές Περιοχές (ΟΙΚ), β) Περιοχές παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (Π.Ε.Δ.), γ) Περιοχές Προστασίας (ΠΕ.Π.) και Περιοχές με ειδικό νομικό καθεστώς (Π.Ε.Κ.)] για τις οποίες καθορίζονται ειδικοί περιορισμοί στις χρήσεις γης και στους όρους δόμησης, με σκοπό την ορθολογική κατανομή και συσχέτιση των χρήσεων γης, ώστε να αποφεύγονται πιθανές μεταξύ τους συγκρούσεις και ανεξέλεγκτη κατανάλωση φυσικών πόρων». Με τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Τ.Π.Σ.) καθορίζονται, για κάθε δημοτική ενότητα, οι ως άνω κατηγορίες περιοχών.

Και ως προς τη νέα αυτή διάταξη, η οποία τροποποιεί το καθεστώς εκπόνησης του χωροταξικού σχεδιασμού, τμήμα του οποίου είναι εν εξελίξει, παρατηρείται ότι υπάγεται στη βασική αρχή συνταγματική αρχή του άρθρου 24 παρ. 1 και 6, κατά την οποία το φυσικό και το πολιτιστικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό. Υπ' αυτή την έννοια, «(…) Τα

αρμόδια όργανα του Κράτους οφείλουν να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για την αποτελεσματική διαφύλαξη του αγαθού αυτού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά τη λήψη των ανωτέρω μέτρων, τα όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής λειτουργίας οφείλουν να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες, αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, η επιδίωξη όμως των σκοπών αυτών και η στάθμιση των προστατευόμενων αντίστοιχων εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 1 και 2, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός, ο οποίος αποτελεί τη χωρική έκφραση των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους, το οποίο υποχρεούται, σύμφωνα με τις αρχές και τα πορίσματα της επιστήμης της χωροταξίας, να λαμβάνει τα αναγκαία για τον ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, οι κατά το δυνατόν βέλτιστοι όροι διαβιώσεως του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας. Εντός του πλαισίου αυτού, ουσιώδης συντελεστής για τη βιώσιμη ανάπτυξη και, κατά μείζονα λόγο, για την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, των οποίων η οικιστική και εν γένει οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συνδέεται με τη διατήρηση του χαρακτήρα τους και του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος, και να μην παραβιάζει τη φέρουσα ικανότητά τους, είναι τα χωροταξικά σχέδια, με τα οποία τίθενται, με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και ρυθμίζεται, μεταξύ άλλων, το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών δραστηριοτήτων και των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές (ΣτΕ Ολομ. 3920/2010, 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά.)» (βλ., ενδεικτικά, ΣτΕ 4013/2013).

Ε. Με την παρ. 28 προστίθενται στην περ. ε) του άρθρου 383 του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας, περί κατηγοριών αυθαίρετων κατασκευών και αλλαγών χρήσεων, μετά την περ. εζ), οι περ. εη) και εθ) ως εξής: «εη) περιπτώσεις υπαγωγής στον ν. 4014/2011 ή στον ν. 4178/2013, οι οποίες μεταφέρονται στον ν. 4495/2017 ή στις διατάξεις του παρόντος, εθ) ακίνητα με

χρήση δημόσιας πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με χρήση δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών που ανήκουν σε δήμους και νομικά πρόσωπα αυτών και στην εταιρεία «Κτηριακές Υποδομές Α.Ε.» του άρθρου 132 του ν. 4199/2013 (Α΄ 216), καθώς και με χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων ή προνοιακών δομών που ανήκουν σε δήμους, εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός της προθεσμίας της παρ. 2 του άρθρου 344, περί παρατάσεων πολεοδομικών προθεσμιών».

Παρατηρείται, καταρχάς, ότι πρέπει να διαγραφεί το ένα εισαγωγικό προ της λέξεως «Χωροταξίας» στο πρώτο εδάφιο της διάταξης.

Περαιτέρω, παρατηρείται ότι θεσπίζονται νέες αυτοτελείς περιπτώσεις στην κατηγορία 5 των αυθαίρετων κατασκευών και αλλαγών χρήσεων του άρθρου 383 (οι περ. εη) και εθ)).

Για λόγους εφαρμογής των διατάξεων, χρήσιμο θα ήταν να διευκρινισθεί ποιες είναι οι υπό εη) περιπτώσεις υπαγωγής στον ν. 4014/2011 και στον ν. 4178/2013, οι οποίες μεταφέρονται στον ν. 4495/2017 ή στις διατάξεις του παρόντος.

Εξ άλλου, στον Κώδικα Χωροταξίας περιλαμβάνεται άρθρο περί αυθαίρετων κατασκευών δημόσιου ενδιαφέροντος (άρθρο 403). Στην ανωτέρω ειδική ρύθμιση δύνανται να υπαχθούν «κατά παρέκκλιση του άρθρου 374 (…) οι αυθαίρετες κατασκευές ή αλλαγές χρήσης σε κτίρια και εγκαταστάσεις: α) ιδιοκτησίας του Δημοσίου, εφόσον αποδεδειγμένα ανεγέρθηκαν ή εγκαταστάθηκαν από αυτό και εξυπηρετούν κοινωφελή σκοπό (…), γ) που στεγάζουν υπηρεσίες των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου (ν.π.ι.δ.) που ανήκουν στο Δημόσιο και επoπτεύονται από το κράτος και επιχορηγούνται από τον τακτικό προϋπολογισμό, (…) ε) που χρησιμοποιούνται ως σχολεία κάθε βαθμίδας και ως κοινωφελή κτίρια και κτίρια προνοιακών δομών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) (…) η) ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που περιλαμβάνονται στο μητρώο πιστοποιημένων φορέων ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας (…) θ) αθλητικών εγκαταστάσεων (…) ια) των Ο.Τ.Α. (…)». Η υπαγωγή των ανωτέρω αυθαίρετων κατασκευών στο άρθρο γίνεται κατόπιν υποβολής αίτησης, τοπογραφικού διαγράμματος και τεχνικής έκθεσης μηχανικού, με αναλυτική περιγραφή των αυθαίρετων κατασκευών ή χρήσεων (παρ. 1). Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι, στη θεσπιζόμενη περ. εθ), γίνεται χρήση, στο άρθρο 383, του όρου «ακίνητα». Δοθέντος ότι πρόκειται περί κατασκευών και αλλαγών χρήσεων, πρέπει να τηρηθεί η αυτή ορολογία και στην προτεινόμενη

ρύθμιση, για λόγους σαφήνειας και νομοτεχνικής ενότητας. Επιπλέον, ορισμένες κατασκευές θα μπορούσαν να υπαχθούν στην ειδική ρύθμιση του άρθρου 403 του Κώδικα Χωροταξίας, περί τακτοποίησης κτηρίων και εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν κοινωφελείς σκοπούς (πρβλ. παρ. επί του άρθρου 114 στον ν. 4495/2017 της Επιστημονικής Υπηρεσίας). Δοθέντος ότι θεσπίζονται ως περίπτωση κατηγορίας η οποία υπάγεται στο άρθρο 383, ισχύει η γενική ρύθμιση του πρώτου εδαφίου του άρθρου 383, κατά το οποίο «[ο]ι αυθαίρετες κατασκευές και αλλαγές χρήσης που έχουν συντελεστεί μέχρι τις 28.7.2011, μπορούν να δηλωθούν και να υπαχθούν στις διατάξεις του παρόντος Κεφαλαίου, εφόσον δεν εμπίπτουν στις περιπτώσεις του άρθρου 374», όπως, επίσης, το άρθρο 386 όσον αφορά τα δικαιολογητικά υπαγωγής αυθαίρετης κατασκευής ή αυθαίρετης αλλαγής χρήσης στις διατάξεις του Κεφαλαίου, υπό το φως και της νομολογίας ως προς το θεμιτό της νομιμοποίησης αυθαιρέτων.

14. Επί του άρθρου 85

Α. Στην παράγραφο 1.α) του παρόντος γίνεται αναφορά στην «παρ. 2β του άρθρου 1 του ν. 4014/2011», ενώ πρόκειται για την παρ. 2α.β) του άρθρου 1 του ν. 4014/2011.

Β. Στην παρ. 1 της διάταξης προβλέπεται ότι «1. α) Αίτημα εξαίρεσης που υποβάλλεται από φορέα υλοποίησης έργων ή εργασιών δυνάμει της παρ. 2β του άρθρου 1 του ν. 4014/2011 (Α΄ 209), για την κατασκευή, τον εκσυγχρονισμό, την αναβάθμιση και τη λειτουργία υφιστάμενων και νέων εγκαταστάσεων της «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ» στο Λαύριο Αττικής και στην Πύλη Δερβενοχωρίων Βοιωτίας, εξετάζεται κατά παρέκκλιση κάθε γενικής και ειδικής διάταξης και κατ' απόλυτη προτεραιότητα. Η απόφαση εξαίρεσης του πρώτου εδαφίου εκδίδεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την υποβολή πλήρους φακέλου και έχει διάρκεια ισχύος έως πέντε (5) ετών».

Σχετικά παρατηρείται ότι στο άρθρο 1 του ν. 4014/2011, περί κατάταξης έργων και δραστηριοτήτων, προβλέπεται εξαίρεση από την εφαρμογή του Κεφαλαίου Α΄ για «(...) β) Έργα ή τμήματα έργων και δραστηριότητες που εξυπηρετούν αποκλειστικά σκοπούς εθνικής άμυνας, εάν η εφαρμογή της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ενδέχεται να επιφέρει δυσμενείς συνέπειες στην πραγμάτωσή τους. Η εκτίμηση της συνδρομής των προϋποθέσεων εξαίρεσης γίνεται με την υποβολή αίτησης από το αρμόδιο όργανο του Υ-

πουργείου Εθνικής Άμυνας, που συνοδεύεται από έκθεση τεκμηρίωσης για την εξυπηρέτηση αποκλειστικά σκοπών εθνικής άμυνας, στο αρμόδιο όργανο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, το οποίο εκδίδει την απόφαση εξαίρεσης από την περιβαλλοντική αδειοδότηση. Η διαδικασία της παρούσας δεν απαιτείται για αεροδρόμια, λιμάνια, δεξαμενές καυσίμων και αγωγούς μεταφοράς υγρών καυσίμων που εξυπηρετούν σκοπούς αποκλειστικά εθνικής άμυνας» (παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4014/2011). Η ανωτέρω ρύθμιση εισήχθη με το άρθρο 3 του ν. 4964/2022, προκειμένου να ενσωματωθεί το άρθρο 1 παρ. 3 της Οδηγίας 2011/92, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 1 της Οδηγίας 2014/52/ΕΕ, της 16ης Απριλίου 2014, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον. Η τροποποιηθείσα ρύθμιση της Οδηγίας παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να αποφασίζουν, κατά περίπτωση εάν αυτό προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, να μην εφαρμόζουν την Οδηγία για έργα ή τμήματα έργων, που εξυπηρετούν αποκλειστικά σκοπούς άμυνας ή έργα που εξυπηρετούν αποκλειστικά σκοπούς αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών πολιτικής προστασίας, εφόσον κρίνουν ότι η εφαρμογή της Οδηγίας θα έχει δυσμενή επίπτωση στους σκοπούς αυτούς. Κατά τη σχετική αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας, «[η] εμπειρία έχει δείξει ότι σε περιπτώσεις έργων, ή τμημάτων έργων, που εξυπηρετούν αμυντικούς σκοπούς, στα οποία περιλαμβάνονται και έργα που αφορούν δραστηριότητες των συμμαχικών δυνάμεων στην επικράτεια των κρατών μελών, σύμφωνα με διεθνείς δεσμεύσεις, η εφαρμογή της οδηγίας 2011/92/ΕΕ θα μπορούσε να καταλήξει στην κοινοποίηση σχετικών εμπιστευτικών πληροφοριών που ενδέχεται να υπονομεύσουν τους αμυντικούς σκοπούς. Συνεπώς, θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη που να παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να μην εφαρμόζουν την παρούσα Οδηγία σε αυτές τις περιπτώσεις, αν χρειάζεται» (βλ. σκέψη (19) στο Προοίμιο της Οδηγίας 2014/52/ΕΕ).

Υπό το φως των ανωτέρω κρίνονται τα σχετικά αιτήματα.

15. Επί των άρθρων 90 και 79 παρ. 22

Α. Στις διατάξεις των παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 90 και στην παρ. 22 του άρθρου 79 προβλέπεται αναδρομική ισχύς συγκεκριμένων ρυθμίσεων του νομοσχεδίου.

Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής όσον αφορά την αναδρομική ισχύ των νόμων, ο νο-

μοθέτης δεν εμποδίζεται, κατ' αρχήν, να προσδώσει στον νόμο αναδρομική ισχύ. Κατά τη νομολογία, «[τ]ο άρθρο 2 του ΑΚ εκφράζει τη γενικότερη αρχή του δικαίου περί μη αναδρομικότητας των νόμων, που αποβλέπει στην κατά το δυνατό βεβαιότητα των δικαιωμάτων, στην ασφάλεια των συναλλαγών και στη σταθερότητα δικαίου, η οποία (αρχή) όμως δεν κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και έτσι η διάταξη αυτή δεν έχει αυξημένη τυπική ισχύ. Επομένως, ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται, κατ' αρχήν, να προσδώσει στο νόμο αναδρομική δύναμη, με περιορισμό στη μη προσβολή συνταγματικώς προστατευόμενων δικαιωμάτων. Στο νόμο δε μπορεί να δοθεί αναδρομική δύναμη ρητά ή σιωπηρά (έμμεσα), όταν, δηλαδή, από την έννοια και το σκοπό του συνάγεται νομοθετική βούληση περί αναδρομικής ισχύος του, ώστε να ρυθμιστούν και περασμένα γεγονότα ή σχέσεις του παρελθόντος. Εξαιρέσεις από το επιτρεπτό της αναδρομικής ισχύος του νόμου προβλέπονται στα άρθρα 7 παρ. 1 και 78 παρ. 2 του Συντάγματος. Από την απόλυτη απαγόρευση στο Σύνταγμα της αναδρομικότητας αυτών των κατηγοριών νόμων συνάγεται ότι στις άλλες περιπτώσεις η αναδρομική ισχύς είναι μεν επιτρεπτή. Η ελευθερία, όμως, του νομοθέτη να προσδίδει στους νόμους αναδρομική ισχύ δεν δύναται να υπερβαίνει τα όρια που θέτει η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας (βλ. ΣτΕ Ολ 734/2016, σκέψη 11 και ΑΠ 1691/2022) καθώς και τα άρθρα 4 παρ. 1, 17, 20 παρ. 1 και 26 του Συντάγματος (ΣτΕ 1773/2020, ΣτΕ Ολ. 3368/2015), καθώς και οι υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που κυρώθηκαν με το ν.δ. 53/1974» (βλ. ΑΠ 113/2017, ΑΠ [Ολ] 3/2016). Ο νόμος επιβάλλεται να έχει αναδρομική ισχύ όταν η αναδρομικότητα αποτελεί μέσο πραγμάτωσης του περιεχομένου της αρχής της ισότητας στην πράξη, πράγμα που δύναται να συμβαίνει κυρίως όταν α) ο νόμος συμπληρώνει ή τροποποιεί προηγούμενη νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση και εντάσσει σε αυτή ή αντιθέτως εξαιρεί από αυτή περιπτώσεις οι οποίες, βάσει της αρχής της ισότητας, κρίθηκε, αντιστοίχως, ότι, κατά τρόπο αντισυνταγματικό, είτε εξαιρέθηκαν από την εφαρμογή της είτε εντάχθηκαν στο πλαίσιό της, ή β) η αναδρομικότητα επιβάλλεται για την ικανοποίηση αναγκών που αφορούν είτε γενικότερο, δημόσιο ή κοινωνικό, συμφέρον είτε υπέρτερο εθνικό συμφέρον (βλ. Πρ. Παυλόπουλο, Συμβολή στη νομική θεμελίωση των ορίων της αναδρομικής ισχύος του νόμου, ΤοΣ 1985, σελ. 297-313, ιδίως, 312-313). Η επιλογή, εξ άλλου, του χρόνου αναδρομής εναπόκειται, καταρχήν, στον νομοθέτη, η ρύθμιση όμως πρέπει να είναι γενική και αντικειμενική (βλ., ενδεικτικά, ΣτΕ 3449/2007).

Β. Στην παρ. 4 του άρθρου 90 η παραπομπή στις παρ. 38 και 47 αφορά το άρθρο 79 του παρόντος, και όχι το άρθρο 383 του Κώδικα Χωροταξίας - Πολεοδομίας.

Αθήνα, 9 Νοεμβρίου 2026

Οι Εισηγητές
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Γεωργία Μακροπούλου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες
Δημήτριος Βασιλείου
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Ομότιμος Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών